

Trainingsprogramma

***Aangepaste versie
Training in 2-2-1 dagen***

Aandachtspunten voor het begin van de training

Trainers

Om de training goed te kunnen geven en begeleiden is het belangrijk dat trainers zelf de training een keer gedaan hebben als deelnemer. Op deze manier weet een trainer hoe hij zelf de verschillende oefeningen beleeft heeft en wat het met hem kan doen.

Groepssamenstelling

Stel een groep samen voor wie het interessant is om elkaar nader te ontmoeten.

Maak foto's

Maak tijdens alle dagen van de training foto's als trainer(s) om te gebruiken tijdens het terugkijken op afgelopen dag(en)

Zorg voor het materiaal

Alle deelnemers krijgen een 'dummy' om hun gedachten en ontwikkeling in bij te kunnen houden, ook voor de periodes tussen de trainingsdagen.

Deelnemers moeten er op gewezen worden dat zij het materiaal van de trainingsdagen bewaren, bijvoorbeeld door foto's te maken, zodat het eerder gemaakte materiaal op alle trainingsdagen bekeken en gebruikt kan worden.

Deelnemers worden gevraagd een paar tijdschriften en/of kranten mee te nemen naar de training.

Informeer de deelnemers

Vooraf aan de training wordt de kerninformatie met de deelnemers gedeeld: de training is niet zozeer een cursus maar eerder een 'reis', waarbij de deelnemers uit hun comfort zone gehaald zullen worden. De oefeningen en bijeenkomsten kunnen daarom 'schuren', beschouw ze als een avontuur en een uitdaging. Dit vraagt van alle deelnemers een open houding, naar zichzelf en naar de andere deelnemers, zij moeten niet bang zijn voor wat er op hen af zal komen, onzekerheid en nieuwe ervaringen zijn onderdeel van de 'reis', van het proces. Deelnemers moeten een dergelijke ontwikkeling aandurven voordat zij met de training beginnen.

Structuur

De training is opgezet als een vijfdaagse training, oorspronkelijk binnen één week. De huidige opzet is aangepast naar een training in vijf dagen, verdeeld over twee keer twee dagen en een losse afsluitende dag. Mogelijk kan een overnachting tijdens de tweedaagse trainingen een meerwaarde bieden voor groepsdynamiek en onderling contact, maar dat is geen vereiste. Houd er wel rekening mee dat het lange en intensieve dagen zijn voor de deelnemers, en dat een (te) lange reisafstand voor deelnemers afgeraden wordt.

Lengte van de onderdelen en de dagen

Hieronder wordt de lengte van de verschillende activiteiten per dag op een rijtje gezet om op basis daarvan een planning te maken.

Dag 1

Oefening	Tijd (min)	Cumulatief min	Cumulatief uur
1	15	15	0h15
2	30	45	0h45
3	30	75	1h15
4	45	120	2h00
5	60	180	3h00
6	45	225	3h45
7	70	295	4h55
8*	20	315	5h15
9*	10	325	5h25
10	75	400	6h40
11	30	430	7h10
12	20	450	7h30
13	10	460	7h40

* kan indien nodig komen te vervallen

Dag 2

Oefening	Tijd (min)	Cumulatief min	Cumulatief uur
1	20	20	0h20
2	30	50	0h50
3	75	125	2h05
4	20	145	2h25
5	50	195	3h15
6	40	235	3h55
7	15	250	4h10
8*	20	270	4h30
9	90	360	6h00
10	40	400	6h40
11	30	430	7h10
12	20	450	7h30
13	10	460	7h40

* kan indien nodig komen te vervallen

Lengte van de onderdelen en dagen - Dag 3

Oefening	Tijd (min)	Cumulatief min	Cumulatief uur
1	15	15	0h15
2	25	40	0h40
3	45	85	1h25
4	15	100	1h40
5	15	115	1h55
6	80	195	3h15
7	20	215	3h25
8	105	320	5h20
9	45	365	6h05

10	30	395	6h35
11	10	405	6h45

Dag 4

Oefening	Tijd (min)	Cumulatief min	Cumulatief uur
1	30	30	0h30
2	30	60	1h00
3	50	110	1h50
4	25	135	2h15
5	180	315	5h15
6	50	365	6h05
7	40	405	6h45
8	60	465	7h45
9	10	475	7h55

Dag 5

Oefening	Tijd (min)	Cumulatief min	Cumulatief uur
1	15	15	0h15
2	10	25	0h25
3	90	115	1h55
4	90	205	3h25
5	15	220	3h40
6	15	235	3h55
7	45	280	4h40

Dag 1 – Daar zijn we dan: elkaar en de context leren kennen

1 De deelnemers arriveren

Aankomst

15 min. (oorspronkelijk 30 min)

De deelnemers arriveren op de trainingslocatie. Iedereen wordt van koffie, thee of water voorzien. Er worden eenvoudige naambordjes uitgedeeld.

2 Introductie

Welkom

30 min.

De plaatselijke organisator verwelkomt de deelnemers. Alle partners en trainers stellen zichzelf voor. De hoofdtrainer geeft een algemene introductie over de week:

Hij of zij moet met name benadrukken dat deze training een kans is voor de deelnemers om na te denken over hun eigen werk en hun ontwikkeling op dit gebied. De training is dusdanig opgezet dat er ruimte is voor alle deelnemers om hun stem te laten horen, om ideeën en ervaringen met elkaar te kunnen uitwisselen en om – met enige input en uitdaging – te ontdekken hoe zij diversiteit en interculturaliteit kunnen verwerken in hun eigen werk. De kern van deze ervaring is dat de deelnemers van elkaar leren en opvattingen en ervaringen uitwisselen.

De hoofdtrainer herhaalt daarna informatie die ook vooraf aan de deelnemers gegeven is:

De training is niet zozeer een cursus maar eerder een 'reis', waarbij de deelnemers uit hun comfort zone gehaald zullen worden. De oefeningen en bijeenkomsten kunnen daarom 'schuren', beschouw ze als een avontuur en een uitdaging. Dit vraagt van alle deelnemers een open houding, naar zichzelf en naar de andere deelnemers, zij moeten niet bang zijn voor wat er op hen af zal komen, onzekerheid en nieuwe ervaringen zijn onderdeel van de 'reis', van het proces. Deelnemers moeten een dergelijke ontwikkeling aandurven voordat zij met de training beginnen.

De hoofdtrainer benadrukt ook dat de informele momenten gebruikt moeten worden om elkaar te leren kennen, dit is een belangrijk onderdeel van de training. De kennismaking mag niet te veel tijd nemen van de trainingstijd zelf.

Neem tijd voor algemene administratieve mededelingen en beantwoord zo nodig organisatorische vragen. Deel aan iedere deelnemer een 'dummy' uit zodat zij hun gedachten en ontwikkeling bij kunnen houden, ook voor de periodes tussen de trainingsdagen. Deelnemers moeten erop gewezen worden dat zij het materiaal van de trainingsdagen bewaren, bijvoorbeeld door foto's te maken, zodat het eerder gemaakte materiaal op alle trainingsdagen bekeken en gebruikt kan worden.

"De belangrijkste boodschap is dat wij de deelnemers meenemen op een reis naar meer kennis, gevoel en inzicht in zichzelf en 'de ander'. Dit doen wij niet op een lerende of belerende manier, maar we bieden hen een ervaring die gedachten, nieuwe inzichten, gesprekken, en misschien zelfs

irritaties en weerstand oproept. Deze reis is wellicht heel anders dan de deelnemers verwachten wanneer zij zich inschrijven. Het is daarom van belang dat dit vanaf het begin van de training duidelijk wordt gemaakt." Ben Hekkema, Mocca Amsterdam (Nederland)

3 Namenspel

Activiteit – optie: belangrijk is dat dit een actieve vorm is, en kan eventueel vervangen worden door een andere actieve vorm van kennismaken of de bijeenkomst opstarten, bijvoorbeeld wanneer alle deelnemers elkaar al (grotendeels) kennen

30 min.

Doel

Deze activiteit is erop gericht dat deelnemers elkaars namen leren kennen en gesprekken met elkaar beginnen. Ook zal iedereen in de groep zich sneller op zijn of haar gemak voelen. Deelnemers leren de namen bij de gezichten en er wordt op een leuke manier kennisgemaakt.

Benodigde hulpmiddelen

Muziek en een apparaat om muziek mee af te spelen. Kaartjes met de eerste letter van de voornamen van de deelnemers. Er moet per letter één kaartje zijn voor elke groep deelnemers van wie de naam met die letter begint. Sommige kaartjes hebben slechts betrekking op één deelnemer, omdat niemand anders een naam heeft met diezelfde beginletter.

Inrichting van de ruimte

Een overzichtelijke open ruimte, zodat deelnemers zich vrij kunnen bewegen.

Wat gaat er gebeuren?

De trainer start de muziek. De deelnemers dansen en bewegen op de muziek, door de hele ruimte heen. Wanneer de muziek stopt, 'bevriest' iedereen. De trainer roept een letter van een van de kaartjes. De mensen van wie de voornaam begint met de genoemde letter, komen bij elkaar in een groepje. Vervolgens noemt iedereen in die groep zijn of haar naam en het land en de instelling waar hij of zij werkt. Wanneer de muziek opnieuw begint te spelen, beweegt iedereen weer totdat de muziek stopt. Het 'bevrozen' en het roepen van de letters wordt herhaald. Het spel is afgelopen wanneer de beginletters van de voornamen van alle deelnemers zijn genoemd.

"Het is een leuk begin, en de deelnemers maken zo kennis met elkaar. Voor sommigen is het dansen en bewegen op de muziek ook een uitdaging." Regula Nyffeler, PHBern (Zwitserland)

4 Ben jij een stereotype?

Activiteit

45 min.

Doel

Het ijs breken; enig inzicht krijgen in de wereld van stereotypen; de mechanismen ontdekken van het maken van stereotypen

Benodigde hulpmiddelen

Evenveel kartonnen kaarten in A6- of A5-formaat als er deelnemers zijn. Markeerstiften.

Inrichting van de ruimte

Stoelen in een kring. Voor iedere deelnemer en trainer een stoel.

Wat gaat er gebeuren?

Elke deelnemer krijgt een kaart en een pen. Vraag de deelnemers vervolgens om op de kaart te schrijven uit welke regio, stad of wijk ze komen en de ingevulde kaart in het midden op de grond te leggen (met de naam van regio/stad/wijk zichtbaar). Vraag hen daarna om een kaart te pakken met daarop de naam van een ander (niet hun eigen) gebied. Op de achterkant van de kaart moeten ze vijf stellingen opschrijven over de mensen uit dat gebied waarvan zij denken, weten of voelen dat deze waar zijn. De kaarten worden daarna verzameld en elke groep uit een bepaald gebied krijgt de kaarten met de stellingen over dat gebied. Alle groepen krijgen een paar minuten de tijd om over de stellingen na te denken. Vervolgens lezen de leden van elke groep de stellingen hardop voor en geven zij hier commentaar op. Alle deelnemers moeten de kans krijgen om een opmerking te maken.

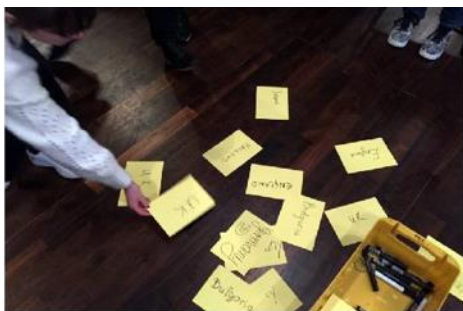
Zij kunnen aangeven of de stellingen naar hun idee accuraat en/of waar zijn, in hoeverre zij zichzelf herkennen in de belangrijkste kenmerken van hun medebewoners in dat gebied, aangeven wat er naar hun idee niet is genoemd, en wat zij zouden willen toevoegen. Ook moeten zij omschrijven welk gevoel zij hebben bij het beeld dat anderen over hen hebben geschetst.

Opmerkingen voor trainers

Tijdens de reflectie aan het einde van de activiteit moet de trainer proberen de complexiteit van stereotypen te benadrukken. Veel stereotypen zijn grotendeels waar en veel zijn er complementeus (deelnemers hebben de neiging om aardige dingen over elkaar te zeggen op de eerste dag!). Veel mensen denken dat zij de stereotypen bevestigen. Deze oefening laat ook zien hoe weinig we eigenlijk weten over mensen in andere regio's, steden of wijken. De trainer moet zich ervan bewust zijn dat sommige mensen van streek kunnen raken door wat zij horen over hun gebied. Het is echter een goede manier om te ontdekken hoe we aan onze ideeën komen.

"Deze oefening bestaat uit veel lagen en daarom is het zo'n interessante oefening. Wat weet je over de ander en wat zijn je stereotypen of zelfs vooroordelen? Wat vind je van de ideeën van anderen"

over jouw land? Wat is er waar, deels waar of helemaal niet waar? Of misschien moeilijk om te erkennen of in te zien over jezelf? Hoe is het om iets negatiefs over een ander land te schrijven? Welk gevoel geeft het je om negatieve dingen over je eigen land te horen? Maakt het je boos, of schiet je misschien in de verdediging?" Ben Hekkema, Mocca Amsterdam (Nederland)

Deelnemers klagen aan het eind van de training vaak dat zij te weinig tijd hebben gehad om informeel met elkaar te praten en ideeën uit te wisselen met andere deelnemers. Zij benutten echter vaak niet de maaltijden en pauzes voor dit doel en zitten liever in een groepje met mensen die ze al kennen. Trainers moeten zich daarom actief inzetten om deelnemers zo ver te krijgen dat zij tijdens maaltijden en pauzes gesprekken voeren met mensen die ze nog niet kennen.

5 Stoppen, doorgaan en elkaar leren kennen

Opwarmoefening – indien de deelnemers elkaar al kennen kan deze oefening ook gebruikt worden in plaats van het namenspel

60 min. (oorspronkelijk 75 min)

Doel

Fysiek en mentaal opwarmen en elkaar leren kennen. Nagaan of de deelnemers aanwezig zijn in de ruimte en verstandelijk, emotioneel, sociaal en fysiek betrokken zijn.

Benodigde hulpmiddelen

Geen

Inrichting van de ruimte

Grote open ruimte waarin alle tafels en stoelen aan de kant zijn gezet. Veel ruimte voor de deelnemers om rond te lopen.

Wat gaat er gebeuren?

De trainer vraagt de deelnemers om zich binnen te ruimte te bewegen. De deelnemers moeten oogcontact met elkaar maken terwijl zij zich binnen de ruimte bewegen. Door middel van knikken en glimlachen moeten ze laten merken dat ze elkaar zien.

De trainer vertelt de deelnemers vervolgens dat zij moeten stoppen als hij of zij 'Stop' zegt en dat ze zich weer binnen de ruimte mogen bewegen wanneer hij of zij 'Ga verder' zegt. Dit

wordt een paar keer herhaald. Vervolgens zegt de trainer dat, wanneer hij of zij 'Raak de grond aan' zegt, iedereen moet stoppen, op de hurken gaan zitten en de grond aanraken. Wanneer de trainer 'Steek je handen in de lucht' zegt, moet iedereen stoppen en zich zo ver mogelijk uitstrekken richting het plafond. Dit wordt een paar keer herhaald. Vervolgens zegt de trainer dat, op het moment dat hij of zij 'Stop', 'Ga verder', 'Raak de grond aan' of 'Steek je handen in de lucht' zegt, alle deelnemers juist het omgekeerde moeten doen, bijv. stoppen wanneer zij moeten doorgaan en doorgaan wanneer zij moeten stoppen. Dit wordt een paar keer herhaald. Vervolgens zegt de trainer dat, wanneer hij of zij 'Groep 3', 'Groep 4' of 'Groep 5' zegt, de deelnemers snel groepjes van 3, 4 of 5 personen moeten maken, hun naam moeten zeggen en iets over zichzelf moeten vertellen. Er worden 3 rondes gehouden en mensen moeten bij elke ronde in een andere groep proberen te komen. Zij hebben in elke ronde slechts een paar minuten de tijd, dus het tempo van de oefening moet hoog liggen. Bij elke nieuwe ronde geeft de trainer de deelnemers een specifiek thema dat zij moeten bespreken. Deze drie thema's kunnen bijvoorbeeld zijn:

Ronde 1: datgene waarover je het meest enthousiast bent

Ronde 2: één sterk punt dat je mee zou nemen in je functie als docent of kunstenaar op school

Ronde 3: je vroegste herinnering

Na deze drie rondes gaat iedereen in een grote kring staan. Eén voor één zetten alle deelnemers een stap naar het midden van de kring en noemen zij uitsluitend hun naam. Vervolgens vertellen de overige deelnemers wat zij in de groepsdiscussies te weten zijn gekomen over deze persoon. Nadat zij een paar dingen over deze persoon hebben gezegd, stapt deze terug in de kring en is de volgende persoon aan de beurt. Dit gaat door totdat iedereen in de groep aan de beurt is geweest.

Opmerkingen voor trainers

De trainer moet erop toezien dat de activiteit in een goed tempo verloopt. Tijdens de besprekingen in groepjes moet de trainer echter wel in de gaten houden of iedereen de kans krijgt om iets over zichzelf te vertellen. Wanneer iedereen in de grote kring staat, moet de trainer erop toezien dat de personen in de kring kunnen onthouden wat over hen is verteld. Bijvoorbeeld door een moment van stilte in te lassen om deelnemers de ruimte te geven te onthouden wat er gezegd is voordat de volgende spreker aan de beurt is.

Aan het eind moet de trainer het voortouw nemen in de reflectie: Hoe voelde het om in het midden te staan? Hoe vond je het in de groep? Was het moeilijk om je te herinneren wat andere personen hebben gezegd? Waarom?

De trainer moet tijdens de afsluitende reflectie benadrukken dat het doel van de activiteit is om deelnemers fysiek, sociaal, emotioneel en intellectueel te stimuleren. Deelnemers (en leerlingen!) zijn pas voor de volle 100% aanwezig wanneer zij fysiek, sociaal, emotioneel en intellectueel betrokken zijn. Dit heeft positieve gevolgen voor vertrouwen, welzijn en prestaties. Door de kring in te stappen en hun naam te noemen worden deelnemers ook gestimuleerd om hun beste beentje voor te zetten tijdens de workshop. De aanwezigheid van een leerling in je

klas is geen garantie dat deze persoon zich ervoor inzet om betrokken te zijn bij de les. Activiteiten zoals deze krijgen mensen wél zo ver dat ze zich actief inzetten.

"Geef de deelnemers voldoende tijd en wees niet te gehaast. Vergeet niet dat het pas de eerste dag is en dat zij veel informatie tot zich moeten nemen. Geef hen echter ook niet te veel tijd, anders verliezen ze de belangstelling.

Gregor Ruttner, BiondekBühne (Oostenrijk)

Met name in het tweede deel van de activiteit, wanneer deelnemers wordt gevraagd het tegenovergestelde te doen van wat zij horen (bijv. doorgaan wanneer zij 'Stop' horen), is het van belang dat de trainer de volgorde van de commando's afwisselt en niet vasthoudt aan het vaste patroon 'STOP, GA DOOR, RAAK DE GROND AAN, STEEK JE HANDEN IN DE LUCHT'

Jenny Karaviti, TENet-Gr (Griekenland)

"De oefening kan emotioneel uitdagend zijn voor sommige deelnemers. Als trainer moet je hen een gevoel van veiligheid geven."

Piotr Idziak, MIK (Polen)

6 Hoge verwachtingen

Activiteit – belangrijk onderdeel van de training. Timing van dit onderdeel is belangrijk: niet direct aan het begin, maar ook niet te laat 45 min.

Doel

Mensen laten nadenken over hun ambities en verwachtingen voor de workshop en hen deze

laten delen. Dit helpt bij het creëren van een gezamenlijk doel voor de deelnemers en zorgt ervoor dat de trainer de workshop kan afstemmen op de doelen van de deelnemers en vice versa.

Benodigde hulpmiddelen

Vier flip-overvellen die aan de muur zijn bevestigd (of een soortgelijke constructie). Elk vel hangt in een ander deel van de ruimte. Op elk vel staat één van de onderstaande vier vragen geschreven. Verder zijn er veel post-its in verschillende kleuren nodig, evenals een pen voor iedereen.

Inrichting van de ruimte

Voor iedere deelnemer een stoel. Tafels losjes opgesteld in de ruimte.

Wat gaat er gebeuren?

Vraag de deelnemers om binnen vijf tot acht minuten antwoorden op onderstaande vragen op post-its te schrijven:

- 1 Wat wil ik graag dat er tijdens de workshop gebeurt?
- 2 Wat mag er juist niet gebeuren tijdens de workshop?
- 3 Wat hoop ik te leren tijdens de workshop?
- 4 Welke vaardigheid hoop ik te hebben opgedaan wanneer ik na de workshop weer naar mijn werk ga?

Op elke post-it mag slechts één antwoord staan. De deelnemers moeten meerdere antwoorden geven bij elke vraag. Vervolgens moeten de deelnemers de post-its op de bijbehorende flip-overs/prikborden plakken.

Wanneer alle post-its opgeplakt zijn, worden de deelnemers verdeeld in vier groepen. Elke groep krijgt één flip-over toegewezen. De groepsleden denken na over de antwoorden en delen de post-its opnieuw in op basis van groepen of thema's, zodat zij de aandacht kunnen vestigen op de belangrijkste ideeën van de deelnemers. Vervolgens presenteert één persoon uit elke groep de bevindingen aan de hele groep. Tot slot staat de hele groep, onder leiding van de trainer, stil bij alle gemaakte opmerkingen.

Tijdens de reflectie worden de deelnemers aangemoedigd om te delen welke gevoelens tijdens deze activiteit bij hen opkwamen en om te vertellen wat zij leuk vonden aan deze oefening. Stel vervolgens vragen als:

- Is er iets dat jou heeft verrast?
- Zijn er opmerkingen die je graag extra aandacht wil geven?
- Zijn er opmerkingen waar je het mee oneens bent?

Belangrijk is om te kijken naar wat deelnemers belangrijk vinden dat er met henzelf gebeurt, en wat deelnemers belangrijk vinden dat er in de omgang met anderen gebeurt.

Noteer belangrijke opmerkingen die niet op de andere vier vellen staan op een groot vel zichtbaar voor iedereen, dat bij de andere vellen opgehangen wordt na deze oefening. Spreek met elkaar af dat jullie tijdens de workshop geregeld terugkomen op deze vellen.

Opmerkingen voor trainers

De reflectiebespreking is een belangrijk moment om inzicht te krijgen in de verwachtingen van de deelnemers en tegelijkertijd om te controleren of die overeenkomen met wat de training biedt. Als deelnemers specifieke behoeften hebben geuit waar je niet op in zult gaan tijdens de training, is dit het moment om dat te zeggen. Aan de andere kant wordt aan veel van de verwachtingen en ideeën die door de deelnemers zijn geuit, wél aandacht besteed tijdens de training en kun je hier alvast iets over zeggen, zonder al te veel details prijs te geven. Bewaar de vellen, bij voorkeur zichtbaar, tot het eind van de week.

7 De omgeving ontdekken 1

Activiteit

70 min.

Doel

Ontdekken wat mensen eigenlijk weten over de woonomgeving van de deelnemers, de geografische kenmerken en de inwoners.

Benodigde hulpmiddelen

3 à 4 rollen afplaktape; isolatietape in de kleuren rood, geel, groen en blauw, geknipt in strookjes van 2 cm. Een kleine kaart van het gebied waar de deelnemers vandaan komen (land, regio, stad).

Inrichting van de ruimte

Overzichtelijke open ruimte

Wat gaat er gebeuren?

De deelnemers krijgen afplaktape en krijgen de opdracht om gezamenlijk een grote kaart van de woonomgeving van de deelnemers te maken. Het gehele vloeroppervlak mag worden

gebruikt. De contouren van de woonomgeving moeten zichtbaar zijn en alle grenzen van te onderscheiden gebieden (wijk, stad, regio) moeten worden afgebakend.

Wanneer de kaart klaar is, moet de trainer het voortouw nemen in de reflectie. Hij of zij stelt vragen, zoals:

- Vond je de oefening moeilijk of makkelijk?
- Wat maakte het zo moeilijk?
- Wat heb je kunnen bijdragen aan de kaart?
- Wat waren jouw blinde vlekken?
- Voel jij je onderdeel van het hele gebied of slechts van een deel ervan?
- Kun je je een onderdeel voelen van iets dat voor jou zoveel blinde vlekken heeft?

Vervolgens krijgt elke deelnemer de beschikking over diverse stroken isolatietape in verschillende kleuren. De trainer vraagt hen om met de verschillende kleuren een emotionele kaart van de woonomgeving te maken:

- Als zij een deel van de omgeving als interessant, toekomstgericht, creatief, dynamisch, hoopgevend beschouwen, dan markeren zij dit deel met **geel**
- Als zij een deel van de omgeving zien als vredzaam, veilig, comfortabel, mooi etc., dan markeren zij dit deel met **groen**
- Als zij een bepaald deel van de omgeving associëren met gevaar, angst, conflicten, crisis, bedreigingen, oorlog etc., dan markeren zij dit deel met **rood**
- Als zij over een deel van de omgeving weinig tot niets weten, dan markeren zij dit deel met **blauw**

De deelnemers denken na over het beeld van de woonomgeving dat ontstaat. De volgende vragen kunnen aan hen worden gesteld:

- Waarom worden bepaalde gebieden positief voorgesteld, terwijl andere delen negatief worden voorgesteld?
- Waar komt jullie indruk en jullie informatie vandaan (bezoek aan andere gebieden, kranten en tv, sociale media, familieleden die andere gebieden hebben bezocht of er hebben gewoond)?
- Is de informatiebron van invloed op jouw indruk van het gebied? Is de kijk op het gebied volgens jullie bekrompen of juist breed?
- Welke kleur hebben jullie je eigen gebied gegeven?
- Op welke manier heeft deze activiteit jullie kijk op het gebied beïnvloed?

Opmerkingen voor trainers

Dit is een teambuildingsactiviteit. De fysieke en dynamische aspecten van deze oefening zijn belangrijk voor de groepsdynamiek en de groepsvorming. Als trainer moet je onzichtbaar zijn op het moment dat de deelnemers de kaarten aan het maken zijn. Probeer hen niet te helpen, geen suggesties te doen en hen niet te corrigeren. De deelnemers moeten echter wel worden aangemoedigd om alles met elkaar te bespreken. Het is de bedoeling dat de gesprekken tussen

de deelnemers tijdens deze activiteit diepgaander worden.

De opdracht moet inzicht geven wat bekende omgeving is en wat niet. Deelnemers moeten zich bewust worden van hun blinde vlekken en hun comfortzones. Voor een goed verloop van deze oefening is het belangrijk dat de trainer van te voren bepaald heeft over welk gebied en welk onderwerp er gesproken wordt. Kijk daarbij naar de plaats van herkomst van de deelnemers en bepaal een herkenbaar geografisch gebied (bijvoorbeeld Nederland, provincie Gelderland, Amsterdam)

"Heb je een emotie aangegeven bij je eigen land? Bij sommige trainingen merkten we dat deelnemers hun eigen land niet markeerden. Tijdens de reflectie zou de trainer de deelnemers kunnen vragen of ze dit wel of niet hebben gedaan. Waarom wel? Waarom niet? Zo niet, willen zij dat nu misschien alsnog doen?"

Jenny Karaviti, TENet-Gr (Griekenland)

"Eigenlijk zou je de kaart op de grond moeten laten liggen tot de volgende dag. Zo worden de deelnemers herinnerd aan het Europese aspect van de training."

Piotr Idziak, MIK (Polen)

"Als trainer zou ik wijzen op het belang van de 'emotionele' reactie die wij deelnemers graag willen laten benadrukken. Enkele nuttige gespreksvragen kunnen zijn: Op welke manier verschilt deze reactie van het delen van je kennis over het land? Waardoor wordt je gevoel bij een land beïnvloed? Ben je tevreden met je gevoel bij dat land of wil je dat gevoel liever niet? Hoe kun je je gevoel bij dat land veranderen?"

Caz Brader, Curious Minds (Engeland)

8 1-2-3

Opwarmoefening – gekoppeld aan de informatie die in de volgende oefening gegeven wordt.
20 min.

Doel

Focus en concentratie; werken in tweetallen; gedisciplineerd en vasthoudend zijn; inhibitiecontrole testen (een van de executieve functies van de hersenen)

Benodigde hulpmiddelen

Geen

Inrichting van de ruimte

Open ruimte met de stoelen en tafels weggeschoven

Wat gaat er gebeuren?

De deelnemers werken in tweetallen. Ze staan tegenover elkaar en kijken elkaar aan.

Persoon A zegt het getal 1

Persoon B zegt 2

Persoon A zegt 3

Persoon B zegt 1, etc. etc.

Dit blijven ze herhalen totdat ze het vloeiend kunnen

Vervang dan het getal 2 door een knip met de vingers:

Persoon A zegt 1

Persoon B knipt met de vingers

Persoon A zegt 3

Persoon B zegt 1, etc. etc.

en dit blijven ze herhalen

Vervolgens vervangen zij het getal 3 door een stamp met de voet:

Persoon A zegt 1

Persoon B knipt met de vingers

Persoon A stampt met de voet

Persoon B zegt 1, etc. etc.

Dit blijven ze herhalen.

Tot slot vervangen zij het getal 1 door de armen in de lucht gooien en 'Woeh' roepen.

Persoon A gooit de armen in de lucht en roept luid 'Woeh'

Persoon B knipt met de vingers

Persoon A stamp met de voet

Persoon B gooit de armen in de lucht en roept luid 'Woeh', etc.

Herhaal dit diverse keren.

Tijdens de reflectie moeten de deelnemers nadenken over de volgende vragen:

- Waarom is deze oefening zo moeilijk? Als je de oefening alleen doet, kun je gemakkelijk in het 1-2-3-ritme komen. Waarom is het dan zo lastig als je deze volgorde samen met anderen moet uitvoeren?
- Was het moeilijker toen je alleen woorden gebruikte of toen je alleen bewegingen gebruikte of was de combinatie van beide het lastigst?
- Kon je in een ritme komen of is de aard van de activiteit aritmisch?

Opmerkingen voor trainers

De informatie in deze oefening is gekoppeld aan de informatie die in de volgende oefening gegeven wordt. Oefening 8 en 9 geven een adempauze wanneer De omgeving ontdekken 1 al als heftig ervaren wordt voordat naar De omgeving ontdekken 2 over gegaan wordt. Bij een verkorte opzet zouden deze oefeningen mogelijk kunnen vervallen.

Aanvullende informatie over de executieve functies van de hersenen: De oefening is moeilijk omdat je jezelf moet weerhouden om bepaalde dingen te doen. Hiervoor is inhibitiecontrole vereist. Dit is een van de drie belangrijkste executieve functies. De andere twee zijn het werkgeheugen en cognitieve flexibiliteit. Executieve functies vormen de basis voor het opdoen van kennis. Meer informatie hierover wordt gegeven in een presentatie na de oefening.

"Ik vond deze oefening te gek! We komen als academisch geschoolde mensen bij elkaar en hebben de grootste moeite om onze bewegingen te coördineren. Sommige dingen zijn niet zo vanzelfsprekend als ze lijken te zijn."

Gerda Maiwald, Bundesakademie für Kulturelle Bildung Wolfenbüttel (Duitsland)

9 Executieve functies van de hersenen

Presentatie

10 min.

In deze presentatie wordt kort ingegaan op de executieve functies van de hersenen. De informatie in deze oefening is gekoppeld aan de informatie die in de vorige oefening gegeven wordt. Oefening 8 en 9 geven een adempauze wanneer De omgeving ontdekken 1 al als heftig ervaren wordt voordat naar De omgeving ontdekken 2 over gegaan wordt. Bij een verkorte opzet zouden deze oefeningen mogelijk kunnen vervallen.

10 De omgeving ontdekken II

Activiteit

75 min.

Doel

De relatie ontdekken tussen cultuur en identiteit

Benodigde hulpmiddelen

Tijdschriften en kranten met afbeeldingen (bij voorkeur veel verschillende; vraag elke deelnemer om één tijdschrift mee te brengen naar de cursus), grote vellen papier, gekleurde pennen, plakband, lijm, schaar

Inrichting van de ruimte

Tafels met 4 of 5 stoelen eromheen, hulpmiddelen op de tafels

Wat gaat er gebeuren?

Verdeel de deelnemers in groepjes van ongeveer vier personen. Wanneer alle groepen een tafel hebben gevonden en de deelnemers zitten, vraag je als trainer aan de deelnemers om hun ogen te sluiten. Vraag hen aan de eerder gebruikte woonomgeving (regio, stad, wijk) te denken. Welke geluiden schieten hen te binnen? Welk gevoel krijgen zij bij deze woonomgeving? Aan welke beelden moeten zij denken? Vraag de deelnemers om de ogen weer te openen en door alle tijdschriften en kranten te bladeren en daar afbeeldingen uit te knippen die hen aan de woonomgeving doen denken.

Vervolgens moeten zij in hun groepen bespreken hoe zij zich de specifieke cultuur van de woonomgeving voorstellen. Wat is deze specifieke cultuur van de regio/stad/wijk? Hoe ziet deze eruit? Wanneer hun ideeën vorm beginnen te krijgen, moeten zij gezamenlijk een collage maken die een voorstelling geeft van deze cultuur. De collage bestaat uit afbeeldingen die zij hebben gevonden in tijdschriften en kranten. Hun collage moet een weerspiegeling zijn van de deze cultuur, de inwoners en culturele waarden, culturele beelden en symbolen. Ze mogen alle afbeeldingen gebruiken die ze vinden in kranten en tijdschriften. Ze kunnen deze afbeeldingen op grote vellen papier plakken en daar afbeeldingen bij tekenen of er andere objecten aan toevoegen.

Na 45 minuten worden alle collages omhooggehouden of aan de muur bevestigd, zodat elke groep zijn collage kan presenteren aan de overige deelnemers. Tijdens deze presentatie ligt de nadruk op de belangrijkste aspecten van het (kunst)werk. Een optie is dat één gids uit elke

groep een rondleiding geeft

Tijdens de reflectie moeten de deelnemers nadenken over de volgende vragen:

- Vond je dit een gemakkelijke of een moeilijke activiteit?
- Hoe zijn de diverse culturen en subculturen in de collage verwerkt?
- Welke aannames over de woonomgeving liggen aan de collages ten grondslag?
- Hoe mannelijk of vrouwelijk is de woonomgeving? Hoe individualistisch of collectief is de woonomgeving?
- Is de woonomgeving hoofdzakelijk gericht op de toekomst of op het verleden?
- Hoe belangrijk is familie en is dit terug te zien in de collages?
- Zijn er religieuze elementen verwerkt in de culturele normen en waarden?
- Wat voor mensen passen goed in deze visies op de woonomgeving?
- Wat zouden sommige mensen wellicht moeten veranderen om een onderdeel van de woonomgeving te zijn?
- Wanneer wordt het moeilijk om rekening te houden met anderen?
- Hoe passen mensen zich aan aan een veranderend cultureel landschap?

"Het was interessant om te zien hoe wij geneigd zijn vast te houden aan stereotiepe beelden van bepaalde landen en hun cultuur. Het was daarnaast ook niet eenvoudig om in tijdschriften afbeeldingen te vinden waarop mensen niet op een stereotiepe manier zijn afgebeeld."

Gerda Maiwald, Bundesakademie für Kulturelle Bildung Wolfenbüttel (Duitsland)

"Het is altijd fascinerend om de verschillende collages te zien: uitgebreid, kleurrijk, creatief."

Regula Nyffeler, PHBern (Zwitserland)

11 Niet mezelf zijn 1

Activiteit – let wel op hoe comfortabel met is met rollenspel

30 min.

Doel

Alternatieve identiteiten verzinnen ter voorbereiding op de volgende oefening

Benodigde hulpmiddelen

Papier en pennen voor de deelnemers, zodat ze aantekeningen kunnen maken

Wat gaat er gebeuren?

De deelnemers werken in tweetallen. Eén deelnemer stelt vragen en de ander antwoordt. De vragensteller probeert binnen tien minuten zo veel mogelijk te weten te komen over de ander. De persoon die antwoordt moet echter zijn of haar verbeelding gebruiken en een andere persoonlijkheid aannemen. Het gaat er niet om dat de vragen eerlijk worden beantwoord, maar de vragen moeten juist de verbeelding van de ander prikkelen om een ander personage te bedenken. Dit personage kan volledig denkbeeldig zijn, maar mag ook gebaseerd zijn op iemand die hij of zij kent. De vragensteller houdt op een vel papier alle eigenschappen bij die zijn onthuld. Na tien minuten worden de rollen omgedraaid. De persoon die in het eerste deel van de activiteit werd ondervraagd, is nu de interviewer en begint vragen te stellen. Net als in het eerste deel wordt aan de hand van de vragen een alternatief personage onthuld. De interviewer schrijft de belangrijkste eigenschappen op.

Aan het einde bewaren alle deelnemers de opgeschreven gegevens over de persoon die zij hebben bedacht. Dat wil zeggen: de ondervraagde persoon bewaart de notities die de vragensteller heeft gemaakt op basis van zijn of haar antwoorden. Zeg tegen de deelnemers dat zij deze notities moeten bewaren voor later, maar verklap niet dat zij de antwoorden bij de volgende oefening nodig hebben.

12 Reflectie - in tweetallen of alleen

Oefening – wanneer aanmelding in tweetallen is, reflectie per tweetal. Anders individueel
20 min. (oorspronkelijk 30 min)

De deelnemers werken in tweetallen die zich samen aangemeld hebben of individueel en

moeten terugblikken op wat zij deze dag hebben geleerd. Zij moeten zelf een activiteit bedenken die ze bij hun werk kunnen gebruiken. Deze activiteit moet afgeleid zijn van elementen op de cursusdagen. Ze denken na over het doel van de activiteit, de eigenschappen van de doelgroepen die worden ontwikkeld, de kennis die wordt opgedaan en de gebruikte pedagogiek. Hun ideeën schrijven ze op een vel papier. Vervolgens worden de vellen verzameld en wordt aan de deelnemers uitgelegd dat ze deze op de laatste dag van de workshop terugkrijgen. Vraag de deelnemers ook om de ideeën ook in hun dummy te noteren en/of een foto te maken van het vel.

Wanneer gewerkt wordt in / aangemeld is in paren is dit nog steeds een belangrijk onderdeel aan het einde van de dag. Bij individuele deelname is dit een reflectiemoment voor de deelnemer voor zichzelf

"Over het algemeen vinden deelnemers het werken in tweetallen na een hele dag werken een van de meest waardevolle onderdelen van de hele workshop en beschouwen ze het als een belangrijke mogelijkheid om binnen een veilig kader te kunnen reflecteren."

Gerda Maiwald, Bundesakademie für Kulturelle Bildung Wolfenbüttel (Duitsland)

13 Genieten, opmerken, aanraden

Reflectie

10 min.

Geef de deelnemers elke avond een vel papier. Hierop staan drie onderdelen waarin zij reflecteren op die dag. Ik heb genoten van, Ik heb gemerkt dat, Ik zou willen aanraden. Vraag hen om elk onderdeel zo snel mogelijk in te vullen. Haal het vel op voordat de dag afgerond wordt.

Lees alle reflectiebladen door voordat de volgende ochtend de sessie van start gaat. Besluit als trainers gezamenlijk welke kwesties moeten worden besproken tijdens de reflectieronde aan het begin van de volgende dag. Deze reflectiebladen bieden belangrijke informatie voor de trainers

[Downloads](#)

[Genieten Opmerken](#) (pdf, 43 KB)

Je kunt alle downloads vinden op <https://europe-in-perspective.eu/resources/>

Trainingsdag 1 en 2 dienen elkaar direct op te volgen. Eventueel kan de avond van de eerste trainingsdag gebruikt worden door de deelnemers om projecten en werk aan elkaar te presenteren. Wanneer hier niet voor gekozen wordt dienen deelnemers op een andere manier over elkaars werk geïnformeerd te worden, bijvoorbeeld via Posterpresentaties die van te voren gemaakt zijn en opgehangen worden bij binnenkomst. Kennis van elkaars werk is de basis voor verdere samenwerking in de training.

14 Ervaringen over het werk delen

Informele avond

60 min.

Een informele sessie waarin de deelnemers werkervaringen met elkaar kunnen uitwisselen. Iedere deelnemer of elk tweetal dat bij de training aanwezig is, krijgt 10 minuten om werk te presenteren en vragen te beantwoorden. Hierna volgen informele besprekingen. Tijdens deze sessie, die na het diner plaatsvindt, wordt gezorgd voor wijn, bier, frisdrank en snacks om een relaxte, informele sfeer te stimuleren.

Opmerkingen voor trainers

Hoewel vóór de training aan de deelnemers is gevraagd om aan te geven of zij een presentatie willen houden, komt het toch vaak voor dat ze spontaan besluiten om mee te doen. Zorg ervoor dat je deze veranderingen inplant. De dagen zijn al erg intensief, dus zorg ervoor dat de deelnemers zich aan de 10 minuten houden voor hun presentaties. Deze sessies dienen slechts ter ondersteuning om een idee te krijgen van elkaars werk. Hier wordt later in de week meer aandacht aan besteed.

De verschillende dimensies en definities van diversiteit ontdekken

1 Graffiti-mindmapping in sneltreinvaart

Opwarmoefening

20 min.

Doel

Opwarmen van de deelnemers aan het begin van de dag; teambuilding; de groep helpen om in de associatie-/mindmappingmodus te komen

Benodigde hulpmiddelen

Twee prikborden of hangende flip-overs die met de ruggen tegen elkaar zijn geplaatst en waarop grote vellen papier zijn bevestigd met aan beide kanten hetzelfde woord in het midden (aan het begin nog afgedekt), twee markeerstiften

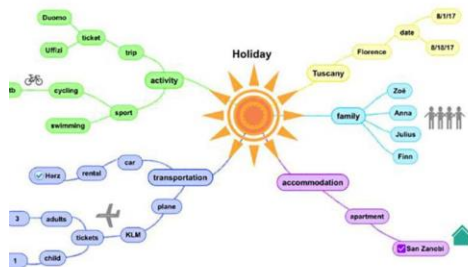
Inrichting van de ruimte

Prikborden of flip-overs met de ruggen tegen elkaar geplaatst en veel ruimte eromheen

Wat gaat er gebeuren?

Verdeel de deelnemers in twee teams. Elke groep krijgt één markeerstift. Elk team staat op een paar meter afstand van het prikbord of de flip-over. Het woord in het midden van elk bord is voor beide teams hetzelfde. (Wij gebruikten gewoonlijk het woord 'vakantie'.) Leg de regels van de opwarmoefening uit. Als iedereen deze begrijpt, onthul je het woord in het midden van beide borden. Vervolgens moeten beide teams zo veel mogelijk woorden opschrijven die ze associëren met het woord in het midden of met iets dat door een teamgenoot op het bord is geschreven. Aangezien elk team één markeerstift heeft, kan per team slechts één deelnemer tegelijk woorden op het bord schrijven. De deelnemers krijgen vijf minuten om zo veel mogelijk woorden op te schrijven. Elke deelnemer mag slechts één woord per keer opschrijven. Wat je dan ziet gebeuren, is dat een deelnemer naar het bord rent, een woord opschrijft en vervolgens terug rent naar zijn of haar team en de stift aan de volgende persoon geeft. De teamleden gaan om de beurt, zodat iedereen een bijdrage kan leveren. Aangezien de prikborden of flip-overs met de ruggen tegen elkaar staan, kunnen de teams niet van elkaar zien wat er wordt opgeschreven.

Na vijf minuten worden de borden verplaatst, zodat iedereen kan bekijken wat er op beide prikborden/flip-overs is geschreven. Vervolgens wordt het aantal woorden op beide vellen papier geteld. Dubbele woorden worden tijdens het tellen geschrapt. Het team dat de meeste woorden heeft opgeschreven, is de winnaar.

2 Hoe ging het gisteren?

Reflectie

30 min.

Doel

De leerervaring van de voorgaande dag versterken; vragen beantwoorden; problemen aanpakken wanneer deze zich voordoen

Benodigde hulpmiddelen

De reflectiebladen van de voorgaande dag

Inrichting van de ruimte

Stoelen in een kring met voor iedere deelnemer en trainer een stoel

Wat gaat er gebeuren?

Allereerst vraag je aan de deelnemers hoe ze terugkijken op de dag ervoor, en of zij vragen of opmerkingen hebben over de workshop. Zorg dat je alle reflectiebladen hebt doorgelezen en dat je voorafgaand aan de ochtendsessie hebt vastgesteld welke problemen zich voordoen en wat de bevindingen zijn. Het is belangrijk om aandacht te schenken aan deze problemen en bevindingen en deze met elkaar te bespreken. De bron van de opmerking moet echter niet worden genoemd. Als een deelnemer het echter geen probleem vindt om aan te geven dat deze opmerking van hem of haar afkomstig is, moet hij of zij de kans krijgen om de opmerking nader toe te lichten.

Vaak doen deelnemers voorstellen voor wijzigingen in het programma en de structuur van de workshop. Probeer waar mogelijk de voorstellen van deelnemers te integreren in het programma. Enkele voorstellen uit eerdere workshops zijn:

- Langere pauzes.
- Gedurende de dag een aantal momenten van vijf minuten volledige stilte voor persoonlijke reflectie.
- Gedurende de dag de tijd krijgen om je gedachten op te schrijven. De gelegenheid krijgen om het dorp of de stad te verkennen waar de training wordt gegeven.

Enkele van deze ideeën staan al in de planning, maar je kunt deelnemers het gevoel geven dat zij deze ideeën hebben aangedragen. Naarmate de week vordert, moeten deelnemers zichzelf steeds meer als medebedenkers van de workshop gaan beschouwen. De dagelijkse reflectiesessies vormen een onderdeel van dit proces.

Opmerkingen voor trainers

De deelnemers hebben verschillende tolerantieniveaus voor reflectiesessies. Sommige deelnemers praten het liefst de hele dag door over hun gedachten en reacties. Anderen willen juist heel graag verder met de volgende activiteit. Het is daarom van belang dat deze reflectiesessies zorgvuldig worden gefaciliteerd en dat de tijd strak wordt bewaakt. Iedereen moet de kans krijgen om een bijdrage te leveren en alle belangrijke problemen en knelpunten moeten aangegeven en besproken worden. Richt je op beantwoording van vragen en geef korte reacties. Zorg er voor dat deze sessies niet te lang duren en voorkom situaties waarin een kleine groep van praatgrage deelnemers de anderen overheerst. Vergeet ook niet om tijd te reserveren voor algemene mededelingen van administratieve aard. Bij een workshop die meerdere dagen duurt, moeten er altijd diverse administratieve zaken worden besproken.

3 Niet mezelf zijn 2

Activiteit (oorspronkelijk onderdeel van Dag 1)

75 min.

Doel

Alternatieve identiteiten, de vloeibaarheid van identiteit en de invloed van de identiteit op meningen ontdekken

Benodigde hulpmiddelen

Diverse kledingstukken, pruiken, hoeden; oftewel: een verkleedkist kunnen gebruikt worden,

maar er kan ook voor gekozen worden om dit zonder verkleedstukken te doen en te vertalen in fysieke houdingen of bewegingen. Dit ter inschatting van de trainers. Papier en pennen.

Inrichting van de ruimte

Stoelen in groepen (kringetjes)

Wat gaat er gebeuren?

Verdeel de deelnemers in groepen van vijf of zes. Elke groep vormt een commissie van gekozen gemeenteraadsleden die bij elkaar zijn gekomen om een omstreden voorstel te bespreken waarover de gemeenteraad een beslissing moet nemen. De raadsleden moeten met een oplossing te komen. De groepen moeten een voorzitter kiezen en over de kwestie discussiëren. De deelnemers moeten zich inbeelden dat zij zelf in de gemeenteraad zitten. De standpunten die zij uitdragen, moeten standpunten zijn die zij zouden uitdragen als ze werkelijk in een gemeenteraad zouden zitten. Na ongeveer 25 minuten stemmen zij vóór of tegen het voorstel. Ook kunnen ze een alternatieve oplossing aandragen. Ze noteren de uitslag van de stemming.

Elke groep krijg één kwestie toegewezen om over in debat te gaan:

- Bedreiging van het milieu veroorzaakt door een particuliere onderneming
Het milieu wordt bedreigd en dit is veroorzaakt door een particuliere onderneming. Een tank met giftige afvalstoffen is gaan lekken en dreigt een milieuramp te veroorzaken.
Voorgestelde oplossing: de gemeente betaalt de reparatie van de tank met giftige afvalstoffen door geld uit de begroting van het museum aan te wenden voor dit doel.
- Vluchtelingenkamp
Er bevindt zich een vluchtelingenkamp vlak bij onze stad. Het kamp komt ruimte tekort.
Voorgestelde oplossing: woningen die eigendom zijn van de gemeente openstellen voor vluchtelingen, zodat ze daar kunnen wonen.
- Lokale krant
De lokale krant, die door de gemeente wordt gesubsidieerd, heeft altijd kritiek op de gemeenteraad.
Voorgestelde oplossing: de financiering stopzetten.
- Kennisvlucht
Hoogopgeleide jonge mensen verlaten de stad.
Voorgestelde oplossing: belastingverlaging voor nieuwe, door jonge mensen opgestarte bedrijven in de stad.

(De trainer kan uiteraard ook zelf scenario's bedenken.)

Vertel de deelnemers vervolgens dat er verkiezingen zijn geweest en dat er een nieuwe gemeenteraad is gekozen. Opnieuw vormen zij een commissie van gemeenteraadsleden die over een omstreden kwestie discussiëren, maar dit keer spelen zij de persoon die ze hebben verzonnen tijdens het interview voorafgaand aan deze activiteit. Om zich in te leven in hun personage kunnen zij naar de verkleedkist gaan en daar attributen pakken die hen helpen in hun rol te

komen. Ook moeten zij de notities gebruiken die de interviewer tijdens de ondervraging heeft gemaakt.

De deelnemers voegen zich weer bij hun groep. Ze stellen zich (als de nieuwe personages) eerst voor aan elkaar en communiceren alsof ze elkaar voor het eerst na een verkiezing tegenkomen. Vervolgens gaan ze debatteren over dezelfde kwestie en aan het einde volgt opnieuw een stemronde.

Daarna blikken de deelnemers terug op deze ervaring.

- Welke verschillen waren er in de groep (toen je personage veranderde)?
- Waren de gevoelens, het gedrag en de meningen wezenlijk anders in de tweede ronde?
- In welke mate werden de meningen bepaald door de identiteit van de personages?

Opmerkingen voor trainers

De kern van deze oefening is de deelnemers te laten ervaren dat als zij iemand anders zijn, zij zich inleven in hoe deze persoon dan denkt en hoe deze zich dan verhoudt tot anderen. Op deze manier kunnen deelnemers zich optimaal verplaatsen in een ander. Sommige deelnemers zullen zich erg ongemakkelijk voelen bij rollenspelen en het moeilijk vinden om deel te nemen aan de activiteit. Wees bereid om met hen samen te werken en hen ondersteuning te bieden. Probeer de deelnemers tijdens de reflectie te laten inzien dat meningen bijna altijd worden bepaald door identiteit. Het is vaak zinloos om te redetwisten over een mening, tenzij je tegelijkertijd werkt aan het veranderen van de identiteit. Van gedachten veranderen houdt vaak in dat je verandert wie je bent. Dat is heel moeilijk en ook erg bedreigend.

"Uitmuntende prestaties en acteertalent zijn niet vereist. Hier moet de focus dan ook niet op liggen bij dit deel van de activiteit. Wat de deelnemers wél moeten kunnen, is in de huid van een ander kruipen en beslissingen nemen (en deze motiveren) vanuit een standpunt dat erg kan verschillen van hun eigen standpunt. Het is van belang dat dit duidelijk wordt gemaakt aan de deelnemers."
Jenny Karaviti, TENet-Gr (Griekenland)

4 Oefening 'Maak een eend van Lego'

Activiteit

20 min.

Doel

De intrinsieke diversiteit van iedereen snel versterken

Benodigde hulpmiddelen

Identieke zakjes met zes legoblokjes waarmee je een eend kunt maken – één voor elke deelnemer (wij hebben het zakje van LEGO Education met nr. 2000416 gebruikt), een stopwatch/mobiele telefoon om de tijd te bewaken

Inrichting van de ruimte

Eén tafel en stoelen neergezet in een kring, met voor iedere deelnemer een stoel.

Wat gaat er gebeuren?

De trainer vraagt iedere deelnemer om zijn of haar zakje met zes legoblokjes te openen en de blokjes voor zich neer te leggen zonder ermee te spelen. Vervolgens geeft de trainer aan dat hij of zij hen zo dadelijk zal vragen om een bepaald voorwerp te maken met de zes blokjes. Iedereen krijgt 45 seconden de tijd om deze taak uit te voeren. De trainer zegt vervolgens: 'Maak een eend'. Na 45 seconden vraagt hij of zij iedereen om te stoppen en alle creaties op de tafel naast elkaar neer te zetten. Aan de deelnemers wordt gevraagd wat hen opvalt. Gewoonlijk blijken er geen twee creaties hetzelfde te zijn.

Tijdens de reflectie wordt aan de deelnemers gevraagd om na te denken over wat dit ons zegt over mensen en over de manier waarop zij zich uiten.

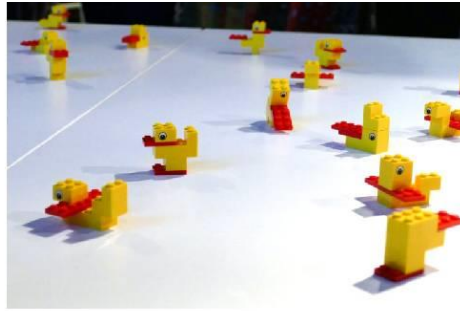
Opmerkingen voor trainers

Laat de gesprekken op een informele manier voortkabbelen terwijl de deelnemers zich afvragen wat de oorzaak kan zijn van de verschillende creaties. We hebben deze oefening meerdere keren gedaan, zelfs met groepen van 50 man, maar nooit hebben we twee dezelfde eenden kunnen ontdekken. De deelnemers zijn meestal stomverbaasd over het resultaat, maar het duurt een tijdje voordat het tot hen doordringt wat dit betekent.

Let bij deze oefening op dat het verrassingseffect snel kan verminderen als deelnemers al van deze oefening gehoor hebben of kennen. De oefening is vooral bedoeld om het gesprek op gang te krijgen en mensen bewust te maken van verschillen die ontstaan vanuit gelijke startsituaties.

"Van alle oefeningen die we tijdens deze training hebben gedaan, zal ik die met de Lego-eendjes nooit meer vergeten. Het was niet alleen erg leuk om te doen, het is ook een verbazingwekkend eenvoudige en toch zeer creatieve oefening waaruit een van de belangrijkste onderdelen van culturele diversiteit naar voren komt: zelfs al zijn de Lego-elementen voor iedereen hetzelfde (dezelfde 6 blokjes) en is het doel identiek (een eend maken in 45 seconden), toch waren de resultaten voor ons allemaal steeds weer compleet anders. Je kunt eindeloos variëren!"

Ben Hekkema, Mocca Amsterdam (Nederland)

5 De vele dimensies van diversiteit ontdekken 1

Activiteit

50 min.

Doel

De complexiteit van de vele dimensies van diversiteit in kleine groepen benaderen, gebruikmakend van individuele ervaringen

Benodigde hulpmiddelen

Grote vellen papier, pennen, woorden uit de in stukken geknipte diversiteitsmindmap (zie onderstaande uitleg)

Inrichting van de ruimte

Tafels met vier stoelen per tafel, met evenveel stoelen als deelnemers.

Wat gaat er gebeuren?

Verdeel de deelnemers in groepjes van vier personen. Omdat we al eerder met tweetallen per land werkten, proberen we bij deze activiteit zo veel mogelijk een tweetal te laten samenwerken met een ander tweetal uit hetzelfde land. Dit doen we omdat de taal van de diversiteit complex is en deelnemers de sleutelbegrippen gezamenlijk naar hun eigen taal kunnen vertalen. Vervolgens wordt aan de deelnemers gevraagd een diversiteitsmindmap te maken, waarbij de vele verschillende aspecten van diversiteit worden onderscheiden en op één groot vel papier worden gegroepeerd.

Na 25 minuten deel je extra zinsdelen of zinnen uit. Elke tafel krijgt dezelfde set met zinsdelen of zinnen. De deelnemers moeten beoordelen of deze extra zinsdelen en zinnen in hun mindmap passen, en zo ja, op welke plek. Vervolgens plakken of schrijven zij de erbij passende

woorden op hun mindmap. Zij krijgen niet te horen waar deze zinnen vandaan komen.

De zinsdelen/zinnen die we op elke tafel hebben uitgedeeld, zijn:

- samenleven met mensen met verschillende culturele achtergronden
- de verschillen en overeenkomsten tussen de verschillende bevolkingen en landen zoeken en begrijpen
- cultureel levendige gemeenschappen creëren
- samen ervan overtuigd zijn dat diversiteit een bron van welvaart is
- een gemeenschap van waarden opbouwen
- uitsluiting en onverdraagzaamheid tot een minimum beperken
- hiërarchieën blootleggen en ter discussie stellen
- de onderdrukten een stem geven
- ongelijke/onrechtvaardige 'realiteiten' aan de kaak stellen
- weerstand bieden tegen binair denken
- weerstand bieden tegen de etikettering van kansarme mensen als 'slachtoffers' met behulp van een diversiteitsbewuste pedagogische aanpak

Na een pauze gaat de activiteit verder.

Opmerkingen voor trainers

Deze en de volgende opdracht geven invulling aan het kernthema en dragen bij aan de bewustwording van de vele aspecten van diversiteit.

6 De vele dimensies van diversiteit ontdekken 2

Activiteit

40 min.

De deelnemers keren na een korte pauze terug naar hun tafels en mindmaps. Ze ontvangen dan nog een reeks zinsdelen en zinnen en krijgen 20 minuten om deze te integreren of af te wijzen. De zinsdelen/zinnen die we tijdens de tweede ronde hebben gebruikt, vind je hieronder:

- mensen bewust maken van verschillende perspectieven
- vooronderstellingen in twijfel trekken
- generalisaties vermijden
- zich bewust worden van eigen vooroordelen
- onderwerpen die taboe zijn bespreekbaar maken

- eigen overtuigingen, houdingen en gedragingen met betrekking tot andere groepen herkennen
- ontdekken van individuele verschillen in een veilige en warme omgeving
- individuele verschillen respecteren en accepteren
- de vele dimensies van diversiteit in elk individu vieren
- de invloed van nationaliteit, religie, seksuele gerichtheid, sociale klasse, ras, etniciteit, geslacht, handicap, leeftijd onderkennen
- het idee van 'ik' en 'wij' creëren anderen evalueren als 'wij' en 'zij'

De gemaakte posters worden vervolgens verspreid over de ruimte opgehangen en elke groep geeft een korte toelichting over hun mindmap.

De presentatie van de afzonderlijke mindmaps van de deelnemers wordt gevolgd door een uitleg over de herkomst van de woorden die zij moesten integreren of afwijzen: de diversiteitsmindmap

7 De diversiteitsmindmap

Presentatie

15 min.

De trainer presenteert de diversiteitskaart op basis van literatuuronderzoek. Dit levert een theoretische inkijk en onderbouwing bij de twee voorgaande oefeningen. De trainer legt uit dat deze kaart slechts een beknopte weergave is van de complexiteit van de problemen rondom het belangrijkste onderwerp. De deelnemers kunnen zichzelf ergens in dit kader positioneren. De trainer moet ook voor eigen begrippenkader kiezen en zichzelf kunnen positioneren.

Downloads

[Diversiteitskaart \(pdf, 215 KB\)](#)

Je kunt alle downloads vinden op <https://europe-in-perspective.eu/resources/>

8 Handen schudden

Opwarmoefening – optioneel, afhankelijk van verloop van de dag.

20 min.

Doel

De hersenen wakker maken, met name doordat het onthouden van namen het werkgeheugen van de deelnemers op de proef stelt. De combinatie van kennismaking, namen onthouden, fysiek contact en concentratie helpt iedereen in de ruimte om aanwezig te zijn en schept een gevoel deel uit te maken van een leergemeenschap.

Benodigde hulpmiddelen

Geen

Inrichting van de ruimte

Overzichtelijke open ruimte waarin alle deelnemers zich gemakkelijk kunnen bewegen

Wat gaat er gebeuren?

Iedereen loopt rond in de ruimte. Elke deelnemer moet op een andere deelnemer afstappen en deze de hand schudden. Tijdens het handen schudden moeten beiden hun naam noemen en naar de naam van de ander luisteren. Vervolgens nemen zij de naam van de ander aan en lopen zij verder totdat ze een andere deelnemer tegenkomen. Zij schudden elkaar de hand en noemen de naam die de vorige deelnemer heeft genoemd en luisteren naar de naam die zij nu te horen krijgen. Vervolgens nemen zij de nieuwe naam aan en lopen zij verder totdat ze een andere deelnemer tegenkomen.

Als een deelnemer handen schudt met iemand anders en zijn of haar EIGEN naam hoort noemen, moet de deelnemer het spel verlaten en tegen de muur gaan staan. Het doel van de groep is dat iedereen tegen de muur komt te staan, want als je je eigen naam in het spel hebt gebracht, krijg je deze logischerwijs weer een keer te horen. Als iedereen het goed doet, zal dit na een tijdje vanzelf gebeuren.

Meestal gaat er echter iets mis en mislukt het proces zonder dat het beoogde doel wordt bereikt. In dat geval moet de hele groep opnieuw beginnen. Het maakt niet uit als meerdere personen in de ruimte dezelfde naam hebben. Waarschijnlijk zullen zij hun eigen naam sneller te horen krijgen. Als twee mensen elkaar tegenkomen en beide dezelfde naam aannemen terwijl er in de ruimte slechts één persoon is met die naam, dan mislukt het spel en moet iedereen opnieuw beginnen. Ook wordt vanzelf duidelijk dat het spel is mislukt wanneer er een groep deelnemers overblijft die zichzelf blijft voorstellen, maar die nooit zijn of haar eigen naam te horen krijgt. In dit geval moet het spel ook opnieuw wordt gestart.

Probeer het spel drie of vier keer te spelen voordat je doorgaat met de volgende oefening.

Opmerkingen voor trainers

Dit kan ook een andere energizer of ontspanningsoefening zijn. Tijdens de reflectie moeten de deelnemers proberen te bedenken waarom de activiteit is mislukt. Een van de redenen is dat het een test is voor het werkgeheugen. Dit is het kortetermijngeheugen waarin je informatie voor een korte periode opslaat om specifieke functies uit te voeren. Het werkgeheugen is een van de executieve functies van de hersenen en vormt de basis voor succesvol leerproces.

"Ik raakte na een paar keer handen schudden steeds helemaal de weg kwijt!"

Regula Nyffeler, PHBern (Zwitserland)

9 De vele dimensies van diversiteit ontdekken 3

Activiteit

90 min.

Doel

De deelnemers stil laten staan bij de verschillende aspecten van diversiteit in hun beroepsuitoefening en hen laten nadenken op welke manier zij deze aspecten reeds integreren in hun werk

Benodigde hulpmiddelen

Markeerstiften in twee kleuren (hier: blauw en roze)

Inrichting van de ruimte

Diversiteitskaarten van de oefening vóór de lunch liggen op de tafels, de stoelen gereed voor een plenaire sessie

Wat gaat er gebeuren?

De deelnemers worden in verschillende groepen onderverdeeld. Per tafel moet één tweetal blijven zitten. Een ander tweetal komt bij hen zitten. Elke groep moet nu de twee markeerstiften pakken en de stellingen markeren die hen het belangrijkste lijken in hun werk met kinderen en jongeren. Als je met de tweetallen kunstenaars/leraren werkt, is het een goed idee om de ene kleur aan de leraren te geven en de andere kleur aan de kunstenaars. Dan wordt duidelijk of er consistente verschillen zijn tussen kunstenaars en leraren. Ook moeten zij bespreken hoe zij deze aspecten van diversiteit op dit moment in hun huidige beroep in praktijk brengen.

Hierna moet er een kort reflectiemoment plaatsvinden met de hele groep. Onderzocht wordt of er verschillen zijn tussen leraren en kunstenaars als het gaat om de vraag welke aspecten van diversiteit het meest dringend moeten worden besproken in de klas.

Vervolgens moeten de deelnemers in kleine groepjes (aan de tafels) één of meer aspecten van diversiteit kiezen die zij belangrijk vinden om gezamenlijk na te denken over een voorstelling/presentatie/spelvorm die ze aan de hele groep gaan presenteren. Het doel van deze voorstelling/presentatie/spelvorm is dat de anderen kunnen raden welk aspect uit hun diversiteitskaart zij hebben uitgekozen.

Om de beurt moet elk groepje zijn idee aan de anderen presenteren en moeten zij raden welke aspecten worden bedoeld.

Opmerkingen voor trainers

De ontwikkeling in de drie oefeningen is vanuit de persoonlijke beleving naar de professionele context. In deze oefening vindt de vertaalslag plaats naar werk en praktijk. Tijdens de reflectie aan het einde van deze activiteit moet daarom worden teruggeblikt op alle drie de activiteiten van 'De vele dimensies van diversiteit ontdekken' én op de presentatie. Het doel van de activiteiten is om de deelnemers vertrouwd te maken met de vele verschillende opvattingen over diversiteit die er zijn. Dit helpt hen te focussen op die aspecten van diversiteit die het meest relevant zijn voor het uitoefenen van hun beroep. Ook kunnen zij, wanneer zij andere mensen ontmoeten die op het gebied van diversiteit werkzaam zijn, zich tegenover hen duidelijker uitdrukken over het soort werk dat zij doen.

Een van de problemen op dit gebied is dat mensen samenwerkingsverbanden aangaan om 'diversiteit in het klaslokaal aan te pakken', terwijl de individuele partijen hele andere doelen en agenda's hebben. Het is van belang dat tijdens de reflectie aanhoudende zorgen over de taal van diversiteit ter sprake worden gebracht. Dit is een complexe en soms ook wat onduidelijke kwestie, maar het is belangrijk om dit goed te begrijpen en er als zodanig mee om te kunnen gaan. Trainers moeten goed voorbereid worden om dit thema verder te kunnen bespreken.

1020 antwoorden

Activiteit

40 min.

Doel

Ontdekken hoe wij onszelf en anderen categoriseren en begrijpen. Wat is een nuttige categorisering? Wat is een contraproductieve categorisering?

Benodigde hulpmiddelen

Flip-overvellen (één voor elke deelnemer), markeerstiften, kleine post-it-strookjes in verschillende kleuren

Inrichting van de ruimte

De deelnemers werken individueel op grote vellen flip-overpapier. Sommigen zullen graag aan de tafel werken, anderen liever op de vloer. De ruimte moet zo worden ingericht dat al deze opties mogelijk zijn. Mogelijk zijn er ook deelnemers die de oefening buiten de trainingsruimte willen doen; deze mogelijkheid moet er ook zijn.

Wat gaat er gebeuren?

De deelnemers schrijven op het flip-overpapier: Ik ben

Vervolgens schrijven zij 20 uitspraken op over zichzelf die beginnen met 'Ik ben'. In deze 20 uitspraken moeten zij de 20 belangrijkste dingen over zichzelf opschrijven. Bij de uitleg van deze activiteit aan de deelnemers moet duidelijk worden gemaakt dat anderen te zien krijgen wat de deelnemers hebben opgeschreven, maar dat het niet de intentie is om iedereen een presentatie over zichzelf te laten geven. In dit stadium begint het vertrouwen tussen de deelnemers hopelijk al wat te groeien en zijn zij bereid om eerlijk te zijn en zich kwetsbaar op te stellen. De deelnemers moeten 20-30 minuten besteden aan dit deel van de activiteit.

Vervolgens wordt hen gevraagd om deze uitspraken op te delen in vier verschillende categorieën. Deze categorieën zijn:

- Fysieke eigenschappen (blond, lang)
- Sociale functies (dokter, kunstenaar, koorlid)
- Persoonlijke eigenschappen (ongeduldig, werkt graag samen)
- Abstracte existentiële uitlatingen (nationaliteit, mens)

Om de verschillende uitspraken te kunnen onderscheiden, moet elke categorie worden gemarkeerd met een andere kleur. Hiervoor kunnen de deelnemers kleine strookjes gekleurde post-its of vier gekleurde markeerstiften gebruiken. De trainer moet een vel papier ophangen waarop staat welke kleur voor welke categorie moet worden gebruikt, bijvoorbeeld:

- Fysieke eigenschappen - Geel
- Sociale functies - Groen
- Persoonlijke eigenschappen - Blauw
- Abstract - Rood

Het is belangrijk om te controleren of iedereen dezelfde kleurcategorisering gebruikt.

Vervolgens wordt er in tweetallen gewerkt waarbij beide personen elkaars vel papier bekijken en nadenken over de verschillen en overeenkomsten.

Hierna moet er een reflectiemoment met de hele groep plaatsvinden. De vragen waarover de deelnemers moeten nadenken, zijn:

- Welke categorieën komen het meeste voor in de uitspraken? Waarom zijn deze het meest belangrijk?
- Zou je, nu je het vel papier van iemand anders hebt bekeken, dingen veranderen?
- Zou je 20 tot 30 jaar geleden dezelfde uitspraken hebben gedaan?
- Denk je dat je over 20 jaar dezelfde uitspraken zou doen?
- Heeft je persoonlijke leven of je werk in jouw antwoorden de overhand of waren beide goed vertegenwoordigd?
- Hoe makkelijk was het om 20 uitspraken te bedenken?
- Kun je in 20 uitspraken de belangrijkste aspecten van je identiteit voldoende omschrijven?
- In welke mate is deze activiteit te beperkt om jouw identiteit te beschrijven?
- Hoe weet je of deze uitspraken over jezelf waar zijn?
- Zijn er belangrijke zaken die je opzettelijk niet hebt opgeschreven?
- Ben je tevreden over wat je hebt opgeschreven?
- Heb je één categorie of antwoord vaker gebruikt dan de andere?
- Ben je verrast nu je weet welke categorie je het vaakst hebt gebruikt om jezelf te omschrijven?

Opmerkingen voor trainers

Dit is een sleutel oefening, maar het moet voor zowel de trainer als de deelnemers duidelijk zijn waarom je dit doet. De training bouwt op van het algemene naar het professionele en hier naar het persoonlijke. Bij deze oefening is daarom een belangrijke vraag of de deelnemers zich veilig genoeg voelen om zich bloot te geven, en dit is ook bepalend voor het gesprek dat daarna gevoerd wordt. Dit kan voor veel deelnemers een moeilijke activiteit zijn. Zij beschouwen deze opdracht als zeer persoonlijk en vinden het niet prettig om zich op deze manier kwetsbaar te voelen. Het is echter belangrijk om dit te bekijken vanuit het gezichtspunt van kinderen en jongeren. De meeste mensen vinden dat 20 van dit soort uitspraken een zeer beperkte manier zijn om jezelf te uiten of je identiteit vast te stellen. Wij weten nog steeds veel te weinig over de kinderen en jongeren met wie we werken en we denken – op basis van heel weinig informatie – dat we hen kennen. We plakken hen snel beperkende labels op. Er is bewijs dat zij ook werkelijk opgroeien volgens die aangebrachte labels en als gevolg daarvan beperkt worden in hun vermogens. Carol Dweck heeft op dit gebied extreem belangrijk werk verricht.

Met deze oefening kan de band in de groep diep worden, en ook de band met de trainer. De oefening vraagt het nodige van de trainer aan gesprekstechnieken.

Zorg ervoor dat de vellen papier met de uitspraken bewaard blijven. Deze heb je de volgende dag bij een andere oefening weer nodig.

"Toen ik deze oefening in 2017 voor het eerst deed, kwam er in mij een proces op gang. Jezelf 'op de kaart' zetten in 20 uitspraken over jezelf lijkt een relatief eenvoudige taak. Maar na de eerste 10 – tamelijk voor de hand liggende – uitspraken begon ik echt na te denken over: wat mogen andere mensen van mij zien? Wil ik de minder florissante aspecten van mezelf laten zien? Hoe interpreteren mensen deze lijst? Welke dingen zeggen andere mensen over mij, die ook op de lijst moeten staan? Zelfs na de training dacht ik hier nog veel over na. Ik ben van mening dat je eerst jezelf moet leren kennen voordat je de ander kunt leren kennen. Deze oefening heeft mij er dus echt toe gedwongen om na te denken over wie ik ben."

Ben Hekkema, Mocca Amsterdam (Nederland)

"De oefening lijkt makkelijk, maar is echt een uitdaging. Kijk er niet raar van op als sommige deelnemers na zeven tot negen antwoorden blokkeren. Dit is ook een onderdeel van de ervaring! Probeer hen niet te helpen, maar geef hen juist de tijd."

Piotr Idziak, MIK (Polen)

11 Machtsbloem

Activiteit

30 min.

Doel

Vaststellen wie we zijn in relatie tot degenen die in onze maatschappij de macht in handen hebben (reflectie over sociale identiteiten)

Benodigde hulpmiddelen

Geprinte vellen van de 'Machtsbloem' (voldoende om aan elke deelnemer één vel te kunnen uitdelen), potloden om de blaadjes in te kleuren

Inrichting van de ruimte

Hetzelfde als bij de vorige activiteit

Wat gaat er gebeuren?

De trainer deelt weer een vel papier uit: de 'Machtsbloem'. Hij of zij legt uit dat deze oefening gaat over het nadenken over sociale identiteit (bijv. de macht en privileges van elke deelnemer zoals de maatschappij dit ziet). De trainer moet uitleggen dat de inhoud van deze vellen niet met anderen wordt gedeeld.

Op het vel staat het hart van een bloem, verdeeld in 12 segmenten. Elk segment staat voor één aspect of categorie van onze sociale identiteit. Om de cirkel heen staan twee sets met blaadjes, een 'binnenring' en een 'buitenring'. De buitenste blaadjes staan voor de dominante of krachtigere identiteiten in de maatschappij. De binnenste blaadjes staan voor de minder krachtige aspecten van onze identiteiten. Het doel van de oefening is te ontdekken hoeveel macht wij ontleen aan de verschillende aspecten van onze identiteit. De deelnemers moeten naar alle categorieën kijken, bijvoorbeeld 'geslacht'. Als de deelnemer een man is, moet hij bedenken of mannen meer macht hebben in de maatschappij. Als dit het geval is, moet hij 'man' in de buitenste ring van blaadjes schrijven. Als de deelnemer naar 'sociale klasse' kijkt en denkt dat hij of zij behoort tot de arbeidersklasse, moet deze persoon bedenken hoe waarschijnlijk het is dat hij of zij de macht heeft in de maatschappij. Als deze deelnemer 'minder macht' kiest, moet hij of zij dit opschrijven in het binnenste blaadje. Vervolgens moet hij of zij alle blaadjes inkleuren waar iets op is geschreven. Hoe meer blaadjes in de buitenring deze deelnemer heeft ingekleurd, hoe meer sociale macht hij of zij heeft.

De trainer gaat, samen met de deelnemers, de verschillende aspecten van identiteit één voor één langs en gaat na of alle woorden voor iedereen duidelijk zijn. De deelnemers kunnen ook aspecten van sociale identiteit toevoegen in het lege deel van de bloem.

Tijdens de reflectie moeten de deelnemers nadenken over hoe deze activiteit voor hen voelde en welke conclusie zij hebben getrokken over hun eigen (gebrek aan) macht.

- Vind je dat het profiel van jou, dat hieruit naar voren komt, juist is?
- Welke andere aspecten van identiteit moeten worden meegenomen in de Machtsbloem?

Opmerkingen voor trainers

Ook dit is een sleutel oefening. Het draait hierbij om zelfreflectie en introspectie. De volgorde van de oefeningen is belangrijk: deze oefening moet plaatsvinden na de vorige oefeningen en zij moeten echt opeenvolgend zijn. De trainer moet de termen die gebruikt worden goed begrijpen en uit kunnen leggen, daar worden vaak vragen over gesteld. Let met name op de term *sexe / gender*.

Het is belangrijk dat de deelnemers nadenken over macht in hun klas. Kinderen en jongeren zijn zich zeer bewust van macht en van hun eigen machteloosheid. Een onderdeel van het proces van werken aan diversiteit is hen zelfvertrouwen geven. Hiervoor moeten zij nadenken over hun eigen identiteit en deze gaan beschouwen als een bron van macht in de maatschappij. De deelnemers moeten bedenken hoe ze omgaan met gewijzigde machtsverhoudingen in het klaslokaal.

"Één van de deelnemers zei tegen me: "Hoe dichtbij of veraf sta je van de mensen die in jouw maatschappij de macht hebben?" Zeer confronterend!"

Jenny Karaviti, TENet-Gr (Griekenland)

Downloads

[EiP Machtsbloem](#) (pdf, 44 KB)

Je kunt alle downloads vinden op <https://europe-in-perspective.eu/resources/>

12 Reflectie - in tweetallen of alleen

Oefening

20 min. (oorspronkelijk 30 min)

De deelnemers werken in tweetallen die zich samen aangemeld hebben of individueel en moeten terugblikken op wat zij deze dag hebben geleerd. Zij moeten zelf een activiteit bedenken die ze bij hun werk kunnen gebruiken. Deze activiteit moet afgeleid zijn van elementen op de cursusdagen. Ze denken na over het doel van de activiteit, de eigenschappen van de doelgroepen die worden ontwikkeld, de kennis die wordt opgedaan en de gebruikte pedagogiek. Hun ideeën schrijven ze op een vel papier. Vervolgens worden de vellen verzameld en wordt aan de deelnemers uitgelegd dat ze deze op de laatste dag van de workshop terugkrijgen. Vraag de deelnemers ook om de ideeën ook in hun dummy te noteren en/of een foto te maken van het vel.

Wanneer gewerkt wordt in / aangemeld is in paren is dit nog steeds een belangrijk onderdeel aan het einde van de dag. Bij individuele deelname is dit een reflectiemoment voor de deelnemer voor zichzelf

13 Genieten, opmerken, aanraden

Reflectie

10 min.

Geef de deelnemers elke avond een vel papier. Hierop staan drie onderdelen waarin zij reflecteren op die dag. Ik heb genoten van, Ik heb gemerkt dat, Ik zou willen aanraden. Vraag hen om elk onderdeel zo snel mogelijk in te vullen. Haal het vel op voordat de dag afgerond wordt.

Lees alle reflectiebladen door voordat de volgende sessie van start gaat. Besluit als trainers gezamenlijk welke kwesties moeten worden besproken tijdens de reflectieronde aan het begin van de volgende dag. Deze reflectiebladen bieden belangrijke informatie voor de trainers

Downloads

[Genieten Opmerken](#) (pdf, 43 KB)

Je kunt alle downloads vinden op <https://europe-in-perspective.eu/resources/>

14 Afsluiting van de Tweedaagse

Afsluitende instructies en informele afsluiting

90 min.

De tweedaagse wordt afgesloten en de deelnemers wordt gevraagd voor de volgende bijeenkomst een aantal zaken te doen als huiswerk. Licht de opdrachten toe en geef ze op papier mee en/of stuur ze na in een mail aan de deelnemers.

Na het uitleggen van de opdrachten om mee naar huis te nemen volgt een informele bijeenkomst waarin de deelnemers (werk)ervaringen met elkaar kunnen uitwisselen en zelf bepalen wanneer zij huiswaarts gaan.

Tussen de eerste en de volgende twee dagen

Na de eerste twee dagen is er tijd en ruimte voor reflectie en om een en ander voor te bereiden voor de volgende bijeenkomst. Geadviseerd wordt niet te veel tijd tussen de eerste twee dagen en de volgende tweedaagse te laten zitten, zodat de verbinding en betrokkenheid met de cursus en de deelnemers wel blijft bestaan. Aan de andere kant moet er ook voldoende tijd zijn om te reflecteren en te werken aan de opdracht. Gedacht wordt aan een periode van ongeveer een maand.

De deelnemers wordt gevraagd om hun aantekeningen van de eerste twee dagen bij te werken, te reflecteren op wat zij die dagen meegemaakt hebben en deze reflectie door te trekken naar een plan:

- Bijwerken van de dummy waarin ze de afgelopen twee dagen hun notities gemaakt hebben zodat zij een goede geheugensteun hebben om de volgende trainingsdag goed te kunnen beginnen
- Denk na en noteer in je dummy wat je van de afgelopen twee dagen meeneemt in de praktijk en wat je er mee zou kunnen doen. Maak een plan en noteer deze voor jezelf
- Reflecteer op wat de oefeningen van de afgelopen dagen met je gedaan hebben en of je daardoor anders omgaat met anderen en jezelf. Noteer je reflecties en waarnemingen in je dummy

Ter voorbereiding van de volgende twee dagen wordt de deelnemers ook gevraagd om een zelfportret te maken. Doel van deze thuisopdracht is dat zij ontdekken hoe je je eigen diversiteit weergeeft en daarover te reflecteren. De deelnemers wordt gevraagd om te werken aan de hand van de 20 uitlatingen die zij over zichzelf gedaan hebben bij de oefening “20 antwoorden”. Ze kunnen ook hun ervaringen van de oefening “Machtsbloem” daar bij betrekken:

- Maak een zelfportret, waarbij je gebruik maakt van de 20 uitlatingen die je gedaan hebt over jezelf en het beeld dat je van jezelf hebt gekregen door de “machtsbloem”. Je werk mag abstract of zeer realistisch zijn, maar er moeten zo veel mogelijk van de 20 uitlatingen in worden verwerkt. Gebruik hiervoor ‘materialen’ en werkwijzen die bij je passen: (bewegend) beeld, geluid, beweging, taal... Zorg er voor dat je resultaat getoond kan worden op de volgende bijeenkomst, dus dat het mee te nemen is of (opnieuw) uit te voeren is. Naast beeldend werk dat getoond kan worden kan het dus ook in de vorm zijn van een korte voorstelling, een muziekstuk of een korte video als het maar niet langer is dan drie tot vijf minuten.
- Vergeet niet je vellen met de 20 antwoorden en machtsbloem weer mee te nemen bij de volgende bijeenkomst

Je eigen manier van denken uitdagen

Tussen dag 2 en dag 3 zit een bepaalde periode, bijvoorbeeld een maand. De deelnemers moeten er aan herinnerd worden dat zij het materiaal van de eerste twee dagen meenemen, zowel het materiaal dat zij die dagen zelf gemaakt hebben als hun reflectiemateriaal van de afgelopen periode. Het is belangrijk om de deelnemers daar een reminder over te sturen. Ook de trainers moeten het materiaal van die eerste twee dagen weer bij zich hebben, zodat daar naar terug gekeken kan worden indien gewenst, als reminder en ter inspiratie.

1 De deelnemers komen terug

Aankomst

15 min.

De deelnemers arriveren op de trainingslocatie. Iedereen wordt van koffie, thee of water voorzien. Omdat de deelnemers elkaar een periode niet gezien hebben wordt de ruimte gegeven om elkaar kort bij te praten.

2 De klap doorgeven

Opwarmoefening

25 min.

Doel

De groep helpen op dezelfde golflengte te komen via oogcontact, ritme en focus. Een focus-oefening is een goede manier om iedereen weer bij de training te krijgen.

Benodigde hulpmiddelen

Geen

Inrichting van de ruimte

Er moet een open plek in de ruimte zijn waar alle deelnemers comfortabel in een kring kunnen staan

Wat gaat er gebeuren?

De trainer vraagt alle deelnemers om in een kring te gaan staan. De trainer richt zich tot de persoon naast hem of haar, klapt in de handen en vraagt de ander om op precies hetzelfde moment te klappen. Deze persoon richt zich tot de persoon naast hem of haar en geeft de klap door. Steeds wanneer de klap wordt doorgegeven, moeten de twee deelnemers op precies hetzelfde moment klappen.

De klap wordt de kring rond gegeven. De trainer kan vervolgens extra klappen toevoegen, zodat er meer dan één klap tegelijkertijd de kring rond gaat. Een klap kan ook in de tegenovergestelde richting gaan. Terwijl de klappen de kring rond gaan, mogen de deelnemers oogcontact maken met een andere deelnemer aan de overkant van de kring. Zonder iets te zeggen rennen

zij dan door de kring en wisselen van plek. Het doorgeven van de klappen in de kring mag echter niet worden onderbroken.

Als het klappen stopt of verkeerd gaat, stopt de trainer de oefening en bespreekt hij of zij hoe dit heeft kunnen gebeuren voordat de oefening weer wordt gestart.

Opmerkingen voor trainers

Houd er rekening mee dat je de oefening een aantal keer opnieuw moet starten. Zorg ervoor dat de klappen in een behoorlijk tempo de kring rond gaan. Wanneer de oefening mislukt, vraag de groep dan hoe er nog beter op elkaar kan worden afgestemd (oogcontact, het ritme vasthouden, anticiperen op de klap).

3 Hoe zat het ook al weer?

Reflectie

45 min. (oorspronkelijk 30 min)

Doel

De leerervaring van de eerste twee dagen versterken; terugkijken, doel in herinnering brengen; vragen beantwoorden; problemen aanpakken wanneer deze zich voordoen

Benodigde hulpmiddelen

De reflectiebladen van de eerste twee dagen, reflectiemateriaal van afgelopen periode. Foto's van de eerste twee dagen

Inrichting van de ruimte

Stoelen in een kring met voor iedere deelnemer en trainer een stoel, Foto's van de eerste twee trainingsdagen zijn opgehangen als sfeerbeeld en om het proces in herinnering te brengen

Wat gaat er gebeuren?

Als eerste vraag je aan de deelnemers welke gedachten zij hebben over de eerste twee trainingsdagen, en wat de reflectie in de afgelopen periode heeft opgeleverd. Kijk ook of er nog vragen of opmerkingen zijn over de training. Zorg dat je alle reflectiebladen hebt doorgelezen en dat je voorafgaand aan de ochtendsessie hebt vastgesteld welke problemen zich voordoen en wat de bevindingen zijn. Het is belangrijk om aandacht te schenken aan deze problemen en bevindingen en deze met elkaar te bespreken. De bron van de opmerking moet echter niet

worden genoemd. Als een deelnemer het echter geen probleem vindt om aan te geven dat deze opmerking van hem of haar afkomstig is, moet hij of zij de kans krijgen om de opmerking nader toe te lichten.

Vaak doen deelnemers voorstellen voor wijzigingen in het programma en de structuur van de workshop. Probeer waar mogelijk de voorstellen van deelnemers te integreren in het programma. Enkele voorstellen uit eerdere workshops zijn:

- Langere pauzes.
- Gedurende de dag een aantal momenten van vijf minuten volledige stilte voor persoonlijke reflectie.
- Gedurende de dag de tijd krijgen om je gedachten op te schrijven.
- De gelegenheid krijgen om het dorp of de stad te verkennen waar de training wordt gegeven.

Enkele van deze ideeën staan al in de planning, maar je kunt deelnemers het gevoel geven dat zij deze ideeën hebben aangedragen. Naarmate de training vordert, moeten deelnemers zichzelf steeds meer als medebedenkers van de workshop gaan beschouwen. De dagelijkse reflectiesessies vormen een onderdeel van dit proces.

Opmerkingen voor trainers

De deelnemers hebben verschillende tolerantieniveaus voor reflectiesessies. Sommige deelnemers praten het liefst de hele dag door over hun gedachten en reacties. Anderen willen juist heel graag verder met de volgende activiteit. Het is daarom van belang dat deze reflectiesessies zorgvuldig worden gefaciliteerd. Iedereen moet de kans krijgen om een bijdrage te leveren en alle belangrijke problemen en knelpunten moeten aangegeven en besproken worden. Zorg er echter voor dat deze sessies niet te lang duren en voorkom situaties waarin een kleine groep van praatgrage deelnemers de anderen overheerst. Vergeet ook niet om tijd te reserveren voor algemene mededelingen van administratieve aard. Bij een training die vijf dagen duurt, moeten er altijd diverse administratieve zaken worden besproken.

4 Interculturele denkpatronen

Presentatie

15 min.

De trainer geeft een presentatie over en legt de achtergrond uit van het werkblad 'Spindiagram

- interculturele denkpatronen'. De Engels titel is 'habits of minds', dat niet helemaal hetzelfde is als 'denkpatronen'. Het gaat om het interne denkproces en de gewoontes die we daarin hebben. Dit moet duidelijk uitgelegd worden. De trainer gaat snel door de verschillende onderdelen van het diagram en gaat na of alle woorden voor iedereen duidelijk zijn.

5 Spindiagrammen – Interculturele denkpatronen 1

Activiteit

15 min.

Doel

Begrip krijgen voor diversiteit en interculturaliteit en de eigen mentale houding evalueren

Benodigde hulpmiddelen

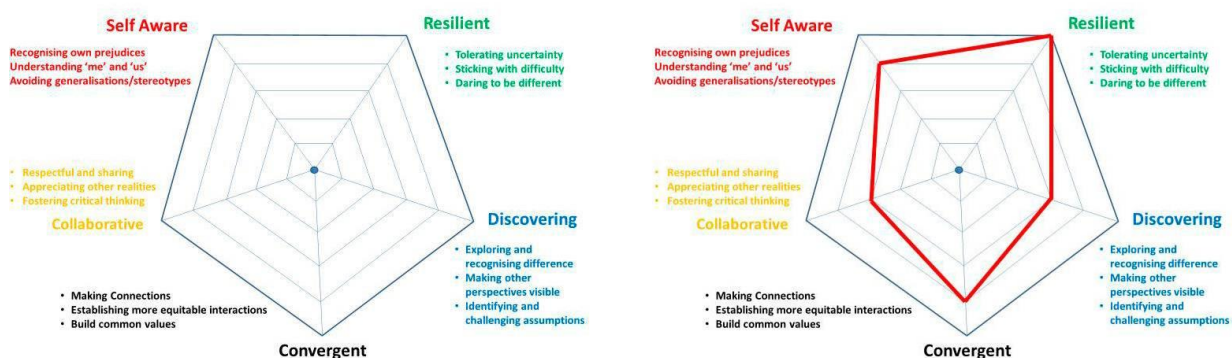
Geprinte interculturele spindiagrammen (A4). Pennen of potloden.

Inrichting van de ruimte

Ervan uitgaande dat de deelnemers tijdens de presentatie voorafgaand aan deze activiteit in een theateropstelling zaten, kunnen zij zo blijven zitten.

Wat gaat er gebeuren?

Dit is een intuïtieve oefening die daarom snel verloopt. Elke deelnemer krijgt een geprint spindiagram. De deelnemers moeten zichzelf voor elk denkpatroon een score toekennen tussen 0 en 5. Ze moeten het midden van het spindiagram beschouwen als een score van 0 en de buitenrand ervan als een score van 5; 5 staat voor een sterk punt met betrekking tot het genoemde denkpatroon en 0 staat voor een ernstige tekortkoming. De deelnemers hebben echter de vrijheid om zichzelf elke score tussen 0 en 5 toe te kennen, en dit mogen ook halve punten zijn. Ze geven hun score aan door een punt op een van de draden van het web te zetten. Tussen de punten trekken zij lijnen, waarmee zij zichzelf een 'intercultureel profiel' geven.

6 Spindiagrammen – Interculturele denkpatronen 2

Oefening

80 min.

Doel

Begrip krijgen voor diversiteit en interculturaliteit en de eigen mentale houding evalueren

Benodigde hulpmiddelen

Geprinte interculturele spindiagrammen (A1 of A2). Dikke stiften in verschillende kleuren.
Werkbladen met de uitleg van de termen.

Inrichting van de ruimte

De deelnemers maken de vloer vrij na de vorige opdracht door de stoelen naar de zijkant te verplaatsen. Daarna delen de trainers de grote spindiagrammen uit en delen de groepjes in. De groepjes zoeken zelf een plek in de ruimte. Er moeten voldoende spindiagrammen zijn om alle groepen van drie of vier mensen één spindiagram te kunnen geven.

Wat gaat er gebeuren?

De deelnemers worden verdeeld in groepen van drie of vier deelnemers en elke groep krijgt een spindiagram op A1 of A2 formaat uitgereikt. Met drie deelnemers per groep is er meer tijd om met elkaar diepgaander in gesprek te gaan, een groep van vier of vijf deelnemers geeft een rijkere uitwisseling, maar dan is er mogelijk te weinig tijd.

Het grote spindiagram wordt op de vloer gelegd en de deelnemers gaan er omheen zitten of staan. Elke deelnemer in een groep heeft een dikke stift van een andere kleur. Vervolgens zet elke deelnemer het bij de vorige activiteit door hem of haar gemaakte profiel over naar het spindiagram op de grond. Elk spindiagram bevat nu drie of vier profielen.

Zodra alle deelnemers hun profiel in het spindiagram op de grond klaar hebben, moet elk van hen zijn of haar spindiagram presenteren aan de anderen in de eigen groep. De focus moet liggen op bewijs/bepaalde situaties uit hun eigen leven waarmee kan worden aangetoond dat de toegekende scores juist zijn. Dit gaat door totdat iedereen aan de beurt is geweest. De trainer nodigt mensen uit om elkaars spindiagrammen te bekijken, deze te bespreken en er informeel vragen over te stellen. Vervolgens leidt hij of zij een algemene bespreking. De vragen waarover de deelnemers moeten nadenken, zijn:

- Dacht je bij het opstellen van je profiel aan je persoonlijke leven, aan je werk, of aan beide?
- Ben je in je persoonlijke leven anders dan in je werk?
- Is dit profiel in de loop der jaren veranderd?

- Zou je de scores die je aan jezelf hebt toegekend veranderen nu je hebt geluisterd naar het bewijs dat anderen hebben gegeven voor hun eigen scores?
- Is jouw kijk op de manier waarop diversiteit jouw dagelijkse werkzaamheden kleurt, veranderd nu je een profiel over diversiteit en interculturaliteit hebt gecreëerd?
- Hoe zou je willen dat jouw profiel er uit ziet, en wat houdt je tegen om dat te bereiken?

"De verleiding is groot om lang over je eigen spindiagram te praten. De trainers moeten de deelnemers dan ook aanmoedigen om indrukken op te doen van alle andere werken in de groep."

Gregor Ruttner, BiondekBühne (Oostenrijk)

7 Schuifelende stoelen

Opwarmoefening

20 min.

Doel

Opwarmen; teams samenstellen; je concentreren.

Benodigde hulpmiddelen

Voor iedere deelnemer een stoel

Inrichting van de ruimte

De stoelen moeten op een willekeurige plek in de ruimte worden neergezet. Er moet ruimte zijn tussen alle stoelen en de stoelen moeten met de voorkant in verschillende richtingen staan.

Wat gaat er gebeuren?

Er wordt één deelnemer uitgekozen om het spel te starten. Alle anderen zitten op een stoel,

zodat er één lege stoel is. Deze stoel moet zich aan de overzijde van de ruimte bevinden ten opzichte van de persoon die het spel start.

Deze persoon begint zich richting de lege stoel te bewegen. Hij of zij mag echter alleen zeer langzaam lopen door de ene voet voor de andere te zetten, zodat beide voeten de grond blijven raken. Het moet eruitzien als een langzame shuffle. De anderen moeten ervoor zorgen dat deze persoon niet op een lege stoel kan gaan zitten. Als hij of zij een lege stoel nadert, moet er dus iemand opstaan en rennen om de lege plek in te nemen. Zo komt er een andere stoel vrij; de 'schuifelaar' zal proberen om de nu lege stoel te bereiken. Een van de anderen moet nu echter rennen om deze plek in te nemen, en zo gaat het spel verder. Degenen die geprobeerd hebben om de 'schuifelaar' het zitten te beletten, kunnen niet teruggaan naar een stoel waarop ze al hebben gezeten. Ook mogen zij de toegang tot een stoel niet fysiek blokkeren door vóór de 'schuifelaar' of om deze persoon heen te gaan staan.

Over het algemeen duurt het in de eerste ronde slechts kort voordat de 'schuifelaar' een lege stoel heeft gevonden. Er wordt nu iemand anders gekozen die de 'schuifelaar' mag zijn. De rest van de groep krijgt twee tot drie minuten om een gecoördineerde strategie te bedenken.

Daarna gaat het spel verder. Zodra de 'schuifelaar' op een stoel heeft plaatsgenomen, wordt het proces herhaald.

Er worden meerdere ronden gespeeld, inclusief tijd voor het plannen van de strategie. Na een paar ronden blikken de deelnemers gezamenlijk terug op deze ervaring.

Opmerkingen voor trainers

Aanvankelijk denk je dat de persoon die alleen maar heel langzaam mag bewegen flink in het nadeel is, omdat de anderen zich snel van de ene naar de andere stoel kunnen verplaatsen. In werkelijkheid is het erg lastig voor de anderen om de 'schuifelaar' te verhinderen om op een lege stoel plaats te nemen. Er moet zorgvuldig worden gecoördineerd. Wil de grote groep zijn taak tot een goed einde brengen, dan moet iedereen zich zeer goed concentreren en als een team samenwerken. Doorgaans is de grote groep teleurgesteld als men merkt hoe eenvoudig de 'schuifelaar' een stoel bereikt en hoe vaak zij hun strategie moeten aanpassen.

Deze oefening geeft een goed inzicht hoe individu en team werken en geeft stof tot nadenken. Dit is een leuke en waardevolle oefening, waarbij het belangrijk is dat iedereen betrokken is. Daarmee wordt ook een verbinding gemaakt met inclusie, hoe werkt dat in een groep? Tijdens de reflectie moet de nadruk liggen op teamwork, focus en concentratie. Wat heb je als groep gedaan om tot groepsvorming te komen en hoe belangrijk is het dat iedereen mee kan doen? Hoe gedraag jij je als groepslid?

Naarmate het spel vordert, neemt de concentratie meestal toe. Het kan de moeite waard zijn om het spel stil te leggen en alle deelnemers erop te wijzen hoezeer zij zich concentreren en op elkaar letten en om de volgende punten te bespreken: a) in hoeverre deze leeromgeving goed functioneert; b) of het goed voelt om op deze manier mee te doen; en c) of dit het niveau van focus en concentratie is waar zij in het klaslokaal naar moeten streven.

8 Vormgeving van diversiteit

Activiteit

105 min.

Doel

Ontdekken hoe je denkpatronen omzet naar activiteiten voor kinderen en jongeren.

Benodigde hulpmiddelen

Zo veel mogelijk verschillende hulpmiddelen, zoals pennen, potloden, verf, krijtjes, papier in verschillende kleuren, pijpenragers, gekleurde isolatietape, scharen, lijm, plakband, post-its, eenvoudige muziekinstrumenten, ...

Inrichting van de ruimte

Tafels en stoelen tegen de muur geschoven, zodat er een open ruimte ontstaat. De deelnemers mogen indien gewenst wel tafels en stoelen gebruiken.

Wat gaat er gebeuren?

De deelnemers worden verdeeld in vier groepen. Hun wordt gevraagd om één of meer denkpatronen ('habits') uit te kiezen en een activiteit te bedenken die dit denkpatroon zou kunnen versterken of ontwikkelen bij dan wel illustreren aan een groep kinderen of jongeren. Zij krijgen 45 minuten de tijd om hun activiteit te ontwerpen en zich voor te bereiden om deze te delen met de hele groep.

Voordat de deelnemers met de activiteit beginnen, moet aan hen worden verteld dat zij, door de activiteit met de hele groep te delen, ervoor kunnen zorgen dat de deelnemers de activiteit gedeeltelijk of zelfs helemaal uitvoeren. Elke groep krijgt 15 minuten om de bedachte activiteit te delen of toe te lichten. Deelnemers kunnen deze oefening ook gebruiken om activiteiten te delen die zij al in hun werkpraktijk doen. Als de oefening goed wordt gedaan zorgt dit voor diepere inzichten, maar wees alert op het risico van oppervlakkigheid.

"Het was fascinerend om te zien dat de groepen zeer creatieve en uitgebreide activiteiten hebben ontwikkeld. Ze hebben andere deelnemers geïnspireerd om deze activiteiten in andere contexten te gebruiken."

Gerda Maiwald, Bundesakademie für Kulturelle Bildung Wolfenbüttel (Duitsland)

9 Zelfportret tonen

Oefening

45 min.

Doel

Ontdekken hoe je je eigen diversiteit weergeeft en hoe anderen dat ervaren

Benodigde hulpmiddelen

Ophangmogelijkheden voor werken, plakband, de grote vellen papier met de 20 uitlatingen van elke deelnemer.

Inrichting van de ruimte

Open ruimte voor presentaties en ophangmogelijkheden voor verschillend werk en eventueel de vellen van de oefeningen “20 antwoorden” en “machtsbloem”.

Wat gaat er gebeuren?

De deelnemers hebben thuis een zelfportret gemaakt waarin de 20 uitlatingen terug zijn te vinden die zij de dag ervoor over zichzelf hebben gedaan. De deelnemers krijgen 15 minuten om hun werk op te hangen of zich voor te bereiden op de vertoning. Ze krijgen de keuze of zij de vellen van de oefeningen “20 antwoorden” en “machtsbloem” daar bij willen tonen. De trainer geeft een rondleiding langs alle exposities of voorstellingen en elke deelnemer krijgt de mogelijkheid om in een paar woorden iets te vertellen over zijn of haar creatie. Daar kan eventueel ook de koppeling gemaakt worden met de zelfreflectie uit de spindigrammen.

Er vindt geen groepsreflectie plaats, maar als er vragen zijn, moet er gelegenheid zijn om deze te stellen en te beantwoorden.

10 Reflectie - in tweetallen of alleen

Oefening

30 min.

De deelnemers werken in tweetallen die zich samen aangemeld hebben of individueel en moeten terugblikken op wat zij deze dag hebben geleerd. Zij moeten zelf een activiteit bedenken die ze bij hun werk kunnen gebruiken. Deze activiteit moet afgeleid zijn van elementen op de cursusdagen. Ze denken na over het doel van de activiteit, de eigenschappen van de doelgroepen die worden ontwikkeld, de kennis die wordt opgedaan en de gebruikte pedagogiek. Hun ideeën schrijven ze op een vel papier. Vervolgens worden de vellen verzameld en wordt aan de deelnemers uitgelegd dat ze deze op de laatste dag van de workshop terugkrijgen. Vraag de deelnemers ook om de ideeën ook in hun dummy te noteren en/of een foto te maken van het vel.

Wanneer gewerkt wordt in / aangemeld is in paren is dit nog steeds een belangrijk onderdeel aan het einde van de dag. Bij individuele deelname is dit een reflectiemoment voor de deelnemer voor zichzelf. Hier kan eventueel ook de eigen reflectie op het zelfportret met elkaar besproken worden.

11 Genieten, opmerken, aanraden

Reflectie

10 min.

Geef de deelnemers elke avond een vel papier. Hierop staan drie onderdelen waarin zij reflecteren op die dag. Ik heb genoten van, Ik heb gemerkt dat, Ik zou willen aanraden. Vraag hen om elk onderdeel zo snel mogelijk in te vullen. Haal het vel op voordat de dag afgerond wordt.

Lees alle reflectiebladen door voordat de volgende ochtend de sessie van start gaat. Besluit als trainers gezamenlijk welke kwesties moeten worden besproken tijdens de reflectieronde aan het begin van de volgende dag. Deze reflectiebladen bieden belangrijke informatie voor de trainers

Downloads

[Genieten Opmerken](#) (pdf, 43 KB)

Je kunt alle downloads vinden op <https://europe-in-perspective.eu/resources/>

Trainingsdag 3 en 4 dienen elkaar direct op te volgen. Eventueel kan de avond van de eerste trainingsdag gebruikt worden door de deelnemers om een cultureel evenement te bezoeken. Een en ander zal ook afhankelijk zijn van de vraag of de groep gezamenlijk overnacht of niet.

12 Cultureel evenement

Informeel avond

140 min.

Bij elke training hebben de deelnemers na het diner één avond een cultureel evenement bijgewoond. Dit was optioneel, maar bijna alle deelnemers deden mee. Soms bekeken ze een voorstelling, één keer hebben ze een rondleiding door een stad gedaan en één keer hebben ze een speciale rondleiding gekregen op een UNESCO-werelderfgoedlocatie.

Gemeenschappelijke waarden creëren

1 Iedereen die

Opwarmoefening

30 min.

Doel

Opwarmoefening; elkaar leren kennen; ontdekken wat we gemeenschappelijk hebben; filosofische vraagstukken introduceren

Benodigde hulpmiddelen

Stoelen (één minder dan het aantal mensen in de groep)

Inrichting van de ruimte

Stoelen zijn zo neergezet dat ze een kring vormen

Wat gaat er gebeuren?

Iedereen zit in een kring. Er staat één persoon in het midden die zich voordoeft als de hoofdtrainer. Deze persoon doet een uitspraak die begint met 'iedereen die...'. Hij of zij kan bijvoorbeeld zeggen: 'iedereen die vanmorgen heeft ontbeten' of 'iedereen die een huisdier heeft'. Iedereen op wie deze uitspraak van toepassing is, moet opstaan en een andere stoel zoeken. De regel is dat de deelnemers niet op de stoelen naast hun eigen stoel mogen gaan zitten en ook niet terug mogen naar hun eigen stoel. De persoon die geen stoel kan vinden, gaat naar het midden toe en stelt een andere 'IEDEREEN DIE...'-vraag.

Bij een aangepaste versie van de oefening moet de persoon in het midden een van de onderstaande uitspraken (of andere uitspraken waarvan de trainer vindt dat deze moeten worden besproken met het oog op de werkzaamheden) hardop voorlezen. De trainer kan de oefening ook 'bevriezen' en een discussie over de uitspraak mogelijk maken. Wanneer je zelf uitspraken levert, schrijf deze dan op een stuk papier, maak een bal van het papier en gooi deze naar het midden van de kring zodat de deelnemers de bal kunnen oppakken.

Voorbeelden van mogelijke uitspraken met 'Iedereen die...' zijn:

- ... denkt dat kinderen meer leren van de tv dan op school.
- ... van opera houdt.
- ... bij verkiezingen niet stemt.
- ... meer kinderen wil.
- ... denkt dat de zwaartekracht een verzinsel is.
- ... blij is met zichzelf.
- ... gelooft dat er een God is.
- ... vindt dat alle mensen gelijkwaardig zijn.
- ... gelooft dat zijn/haar leven in de toekomst beter wordt.
- ... gelooft in het lot.
- ... beroemd wil worden.
- ... van verandering houdt.
- ... denkt dat er in iedereen iets kwaadaardigs schuilt.

- ... weet wat er gebeurt als je een kikker in de diepvries stopt.
- ... vindt dat cijfers op school nuttig zijn.
- ... het leven zwaar vindt.
- ... vindt dat hij/zij normaal is.
- ... mensen waardevoller vindt dan dieren.
- ... denkt dat de geschiedenis een begin en een einde heeft.
- ... van mening is dat wij ons hele leven blijven leren.

Opmerkingen voor trainers

Deze oefening kan niet zomaar vervangen worden door een andere opwarmoefening. Zij draagt bij aan de bewustwording van de eigen overtuigingen van de deelnemers en de overtuigingen van anderen. Deze oefening zorgt er voor dat deelnemers elkaar leren kennen op het gebied van waarden en overtuigingen.

2 Hoe ging het gisteren?

Reflectie

30 min.

Doel

De leerervaring van de voorgaande dag versterken; vragen beantwoorden; problemen aanpakken wanneer deze zich voordoen

Benodigde hulpmiddelen

De reflectiebladen van de voorgaande dag

Inrichting van de ruimte

Stoelen in een kring met voor iedere deelnemer en trainer een stoel

Wat gaat er gebeuren?

Vraag aan de deelnemers welke gedachten zij hebben over de voorgaande dag, en of zij vragen of opmerkingen hebben over de workshop. Zorg dat je alle reflectiebladen hebt doorgelezen en dat je voorafgaand aan de ochtendsessie hebt vastgesteld welke problemen zich voordoen en wat de bevindingen zijn. Het is belangrijk om aandacht te schenken aan deze problemen en bevindingen en deze met elkaar te bespreken. De bron van de opmerking moet echter niet worden genoemd. Als een deelnemer het echter geen probleem vindt om aan te geven dat deze opmerking van hem of haar afkomstig is, moet hij of zij de kans krijgen om de opmerking nader

toe te lichten.

Vaak doen deelnemers voorstellen voor wijzigingen in het programma en de structuur van de workshop. Probeer waar mogelijk de voorstellen van deelnemers te integreren in het programma. Enkele voorstellen uit eerdere workshops zijn:

- Langere pauzes.
- Gedurende de dag een aantal momenten van vijf minuten volledige stilte voor persoonlijke reflectie.
- Gedurende de dag de tijd krijgen om je gedachten op te schrijven.
- De gelegenheid krijgen om het dorp of de stad te verkennen waar de training wordt gegeven.

Enkele van deze ideeën staan al in de planning, maar je kunt deelnemers het gevoel geven dat zij deze ideeën hebben aangedragen. Naarmate de week vordert, moeten deelnemers zichzelf steeds meer als medebedenkers van de workshop gaan beschouwen. De dagelijkse reflectiesessies vormen een onderdeel van dit proces.

Opmerkingen voor trainers

De deelnemers hebben verschillende tolerantieniveaus voor reflectiesessies. Sommige deelnemers praten het liefst de hele dag door over hun gedachten en reacties. Anderen willen juist heel graag verder met de volgende activiteit. Het is daarom van belang dat deze reflectiesessies zorgvuldig worden gefaciliteerd. Iedereen moet de kans krijgen om een bijdrage te leveren en alle belangrijke problemen en knelpunten moeten aangegeven en besproken worden. Zorg er echter voor dat deze sessies niet te lang duren en voorkom situaties waarin een kleine groep van praatgrage deelnemers de anderen overheerst. Vergeet ook niet om tijd te reserveren voor algemene mededelingen van administratieve aard. Bij een training die een week duurt, moeten er altijd diverse administratieve zaken worden besproken.

3 Leren en creativiteit met diversiteit als uitgangspunt

Presentatie

50 min.

Een PowerPoint-presentatie over leren en creativiteit met diversiteit als uitgangspunt, vanuit de eigen praktijk van deelnemers. Daarna is er ruimte voor vragen, reflectiemomenten en korte discussies van en tussen de deelnemers. Dit is een inspiratiemoment met aansprekende voorbeelden van projecten. Voor dit doeleinde moet een portfolio ontwikkeld worden met

materiaal waar trainers hun eigen presentatie van kunnen maken, aangevuld met hun eigen materiaal. Voor dit doel kunnen ook goede (Nederlandse) voorbeelden verzameld worden.

4 Cultuur ervaren – De briefing

Activiteit

25 min.

Doel

Onderzoeken hoe culturele instellingen hun waarden communiceren en inclusiviteit benadrukken.

Benodigde hulpmiddelen

Een lijst met geschikte culturele ervaringen voor de deelnemers (voorafgaand aan de training geselecteerd door de trainers); de deelnemers hebben pen en papier nodig om hun gedachten op papier te zetten

Inrichting van de ruimte

De opstelling moet zodanig zijn dat de deelnemers kunnen luisteren naar de instructies (wellicht presentatie van de vragen op het scherm)

Wat gaat er gebeuren?

Geef de deelnemers informatie over de volgende activiteit. Ze gaan één of meer culturele instellingen bezoeken. Ze moeten samenwerken in kleine groepjes en hun bevindingen over het bezoek aan de instelling delen. De deelnemers moeten met name nadenken over:

- a Welke boodschap de instelling overbrengt en wat de architectuur, het omliggende gebied en de entree van het gebouw uitstralen.
- b De gedragscodes, protocollen en gedragingen die impliciet worden opgelegd of worden verwacht en de manier waarop deze worden gecommuniceerd.
- c Welke soorten materialen en hulpmiddelen zijn beschikbaar voor de bezoekers? Welke berichten worden via deze materialen gecommuniceerd over wie er welkom is en wie (wellicht) niet?
- d De instelling bezien vanuit het perspectief van verschillende mensen in de samenleving, zoals een kind, een vluchteling, een moeder, een toerist, een buurtbewoner met een hoge of juist een lage opleiding, etc. Wat is de positie van de culturele instelling ten opzichte van deze mensen? Hoe communiceert de instelling met hen? Wat is hun gevoel bij deze instelling? Wat zegt dit ons over het ethos en het belang van de culturele instelling?

Vertel de deelnemers dat elke groep bij terugkomst een korte presentatie moet geven waarin deze vragen worden beantwoord.

Geef de deelnemers vervolgens informatie over de instellingen die zij gaan bezoeken en geef hen uitgebreide instructies over de route ernaartoe en de route terug.

Om de deelnemers meer tijd te geven voor het bezoek aan de culturele instellingen, komt de lunch op de trainingslocatie te vervallen. Iedereen krijgt een lunchpakket mee.

5 Een galerie of museum bezoeken

Bezoek

180 min. (oorspronkelijk 350 min)

Doel

De deelnemers helpen om culturele instellingen te doorgronden; de metaboodschappen proberen te herkennen die door culturele instellingen worden gecommuniceerd en ontdekken welke impact deze hebben op verschillende mensen in de samenleving.

Hulpmiddelen

Een lijst met geschikte culturele instellingen voor de deelnemers (voorafgaand aan de training geselecteerd door de trainers); de deelnemers hebben pen en papier nodig om hun gedachten op papier te zetten

Wat gaat er gebeuren?

Gedurende een drietal uren bezoeken de deelnemers een galerie, museum of cultureel centrum. Ze worden verdeeld in groepen. Elke groep bezoekt een andere culturele instelling. Bij elke culturele instelling moeten zij gaan onderzoeken op welke manier de instelling zich richt tot of verbinding maakt met verschillende personen binnen de samenleving.

De leden van de groep kunnen de instelling bekijken vanuit het perspectief van verschillende personen in de samenleving, zoals een kind, een vluchteling, een buurtbewoner met een hoog opleidingsniveau, een moeder, een toerist, etc. Vragen die daarbij gesteld kunnen worden: *Wat is de positie van de culturele instelling ten opzichte van deze mensen? Hoe communiceert de instelling met hen? Wat is hun gevoel bij deze instelling? Wat zegt dit ons over het ethos en het belang van de culturele instelling?*

Ook moeten zij onderweg naar de culturele instelling letten op de entree, de gedragscodes, protocollen en gedragingen die impliciet worden opgelegd of worden verwacht en de manier waarop deze worden gecommuniceerd. Ze moeten de beschikbaar gestelde materialen en hulpmiddelen bekijken.

6 Hoe was het bezoek?

Reflectie

50 min.

Inrichting van de ruimte

Stoelen in een kring voor een reflectiemoment.

Alle groepen presenteren hun indrukken van het bezoek door het beantwoorden van de vragen die tijdens de briefing zijn gesteld

Opmerkingen voor trainers

De begeleiding van de reflectie is belangrijk. Een andere optie voor een bezoek van een galerie of museum kan een digitaal bezoek zijn of een bezoek aan andere aansprekende locatie.

7 Ideeën voor experimenten 1

Activiteit

40 min. *(oorspronkelijk oefening 3 op dag 5)*

Doel

Ideeën genereren; vertrouwen krijgen dat je heel veel goede ideeën hebt en dat deze kunnen worden verfijnd en verbeterd; feedback geven en ontvangen; verbondenheid voelen met het onderwerp, zodat je na de training actie kunt ondernemen. De eerste ideeën ontwikkelen voor een eigen vervolgwerk.

Benodigde hulpmiddelen

Grote vellen flip-overpapier, pennen, potloden etc. De vellen waarop de deelnemers (bij het werken in tweetallen) gedurende de week hun ideeën voor activiteiten hebben geschreven.

Inrichting van de ruimte

Tafels met stoelen eromheen gegroepeerd

Wat gaat er gebeuren?

De trainer verdeelt de deelnemers in groepjes van twee tweetallen (die elkaar nog niet zo goed kennen) en legt de oefening uit.

Aan de deelnemers wordt verteld dat zij enkele van de bedachte plannen, activiteiten of ideeën die na afloop van de eerste tweedaagse door iedereen thuis zijn uitgewerkt (*zie Thuiswerk*) gaan uitwerken en verfijnen. Op deze manier kunnen zij intercultureel leren integreren in hun dagelijkse werkzaamheden op school.

In groepjes moeten zij de activiteiten die zijn bedacht, één voor één langslopen, er eentje uitkiezen en gezamenlijk een idee ontwikkelen. Ze krijgen hiervoor 20 minuten de tijd

Daarna ruilt van elk groepje één tweetal van tafel, zodat er nieuwe groepjes van vier ontstaan. Elke groep kiest dan een van de andere plannen, activiteiten of ideeën uit en ontwikkelt een andere activiteit.

Ook aan dit idee wordt weer 20 minuten gewerkt. Bij het uitwerken van het idee moet elke groep nadenken over:

- een thema, leerresultaat of lesprogramma
- minimaal één intercultureel denkpatroon

Dit idee moet worden opgeschreven op het uitgedeelde flip-overpapier.

Opmerkingen voor trainers

Deze oefening kan ingezet worden als ideeëngenerator. Wanneer de deelnemers te lang blijven hangen in het bespreken van de al bedachte plannen kan er te weinig tijd overblijven voor een eerste uitwerking. Er kan gebruik gemaakt worden van een meer gestructureerde vorm van brainstormen aan de hand van het materiaal.

8 Ideeën voor experimenten 2

Activiteit

60 min. (oorspronkelijk oefening 4 op dag 5)

Alle bedachte ideeën moeten worden gepresenteerd, waarbij elk idee door een ander tweetal wordt gepresenteerd. De andere deelnemers moeten feedback geven en vragen stellen, hun eigen projectideeën presenteren en feedback ontvangen van de deelnemers en trainers.

De deelnemers moeten aantekeningen maken en foto's van de gepresenteerde ideeën omdat zij dit nodig hebben voor de thuisopdracht voor de afsluitende bijeenkomst.

9 Genieten, opmerken, aanraden

Reflectie

10 min.

Geef de deelnemers elke avond een vel papier. Hierop staan drie onderdelen waarin zij reflecteren op die dag. Ik heb genoten van, Ik heb gemerkt dat, Ik zou willen aanraden. Vraag hen om elk onderdeel zo snel mogelijk in te vullen. Haal het vel op voordat de dag afgerond wordt.

Downloads

[Genieten Opmerken](#) (pdf, 43 KB)

Je kunt alle downloads vinden op <https://europe-in-perspective.eu/resources/>

10 Afsluiting van de Tweedaagse

Afsluitende instructies en informele afsluiting

90 min.

De tweedaagse wordt afgesloten en de deelnemers wordt gevraagd voor de volgende bijeenkomst een aantal zaken te doen als huiswerk. Licht de opdrachten toe en geef ze op papier mee en/of stuur ze na in een mail aan de deelnemers.

Na het uitleggen van de opdrachten om mee naar huis te nemen volgt een informele bijeenkomst waarin de deelnemers (werk)ervaringen met elkaar kunnen uitwisselen en zelf bepalen wanneer zij huiswaarts gaan.

Tussen de vierde en de vijfde dag

Na de tweede tweedaagse is er tijd en ruimte voor reflectie en om een en ander voor te bereiden voor de volgende bijeenkomst. Geadviseerd wordt om wat meer tijd te laten zitten tussen deze tweedaagse en de afsluitende dag, zodat men meer tijd heeft om het eigen projectidee verder uit te werken. Aan de andere kant moet de tijd ook niet te lang zijn zodat de verbinding met de training kwijt geraakt wordt. Gedacht wordt aan een periode van zes weken tot twee maanden.

De deelnemers wordt gevraagd om hun aantekeningen van de afgelopen twee dagen bij te werken, te reflecteren op wat zij die dagen meegemaakt hebben en deze reflectie te betrekken bij de uitwerking in een definitief plan:

- Bijwerken van de dummy waarin ze de afgelopen twee dagen hun notities gemaakt hebben zodat zij een goede geheugensteun hebben om de volgende trainingsdag goed te kunnen beginnen
- Denk na en noteer in je dummy wat je van de afgelopen twee dagen meeneemt in de praktijk en wat je er mee zou kunnen doen.
- Reflecteer op wat de oefeningen van de afgelopen dagen met je gedaan hebben en of je daardoor anders omgaat met anderen en jezelf. Noteer je reflecties en waarnemingen in je dummy

Ter voorbereiding van de afsluitende dag wordt de deelnemers ook gevraagd om een zelfportret te maken. Doel van deze thuisopdracht is om te komen tot een uitgewerkt plan dat zij toe kunnen passen in hun praktijk als docent of educatief medewerker:

- Werk een plan uit om te komen tot een les(sen)opzet die je in jouw praktijk kunt gebruiken. Verwerk daarin je plan van de eerste thuiswerkopdracht, de input tijdens de ideeënsessies en je nieuw opgedane inzichten. Vergeet in je uitwerking niet aan te geven voor welke doelgroep het bedoeld is en welk doel en resultaat je nastreeft. Geef ook aan hoe je opzet past in je bestaande praktijk.
- Wanneer je je plan uitgewerkt hebt, zet dit dan af tegen de plannen en ideeën van anderen die je besproken hebt tijdens de tweede dag. Hoe zouden jullie plannen elkaar kunnen aanvullen of versterken? Waar is samenwerking mogelijk?
- Bereid een presentatie voor om je plannen en ideeën op de laatste dag aan de groep te tonen. Zorg ook voor materiaal dat de andere deelnemers mee kunnen nemen, zoals een handout of een uitgeschreven plan

Ideeën in de praktijk brengen

Tussen dag 4 en dag 5 zit een bepaalde periode, bijvoorbeeld anderhalve maand. De deelnemers moeten er aan herinnerd worden dat zij het materiaal van de eerdere vier dagen meeneemen, zowel het materiaal dat zij die dagen zelf gemaakt hebben als hun reflectiemateriaal van de afgelopen periode. Het is belangrijk om de deelnemers daar een reminder over te sturen. Ook de trainers moeten het materiaal van die eerste vier dagen weer bij zich hebben, zodat daar naar terug gekeken kan worden indien gewenst, als reminder en ter inspiratie.

1 De deelnemers komen terug

Aankomst

15 min.

De deelnemers arriveren op de trainingslocatie. Iedereen wordt van koffie, thee of water voorzien. Omdat de deelnemers elkaar een periode niet gezien hebben wordt de ruimte gegeven om elkaar kort bij te praten.

2 Driehoekjes

Opwarmoefening

10 min.

Doel

Opwarmen; fysiek, sociaal en verstandelijk betrokken zijn; opnieuw verbinding maken.

Benodigde hulpmiddelen

Geen

Inrichting van de ruimte

Overzichtelijke open ruimte

Wat gaat er gebeuren?

De deelnemers lopen rond in de ruimte en vullen alle lege plekken op. Tijdens het rondlopen moeten zij twee mensen in de ruimte uitkiezen. Ze mogen deze mensen niet laten weten dat ze hen hebben uitgekozen. Vervolgens probeert elke deelnemer tijdens het rondlopen ervoor te zorgen dat hij of zij een driehoek met gelijke zijden vormt tussen zichzelf en de twee mensen die hij of zij heeft uitgekozen. Aangezien de twee anderen hun eigen keuzes hebben gemaakt en rondlopen om hun eigen driehoek met gelijke zijden te vormen, blijft iedereen continu in beweging. Langzaam maar zeker wordt er een oplossing gevonden en komt iedereen tot stilstand. Wanneer iedereen stilstaat, strek je je handen uit naar deze twee personen om een driehoek te maken.

Opmerkingen voor trainers

Laat de deelnemers terugblikken op de oefening. Hoe makkelijk of moeilijk was het en welke vaardigheden hadden zij nodig om de oefening te laten slagen?

3 Ideeën voor experimenten 3

Activiteit

90 min. *(toegevoegd)*

Alle bedachte en uitgewerkte ideeën moeten worden gepresenteerd. De eerste helft van deze oefening wordt gebruikt om de eigen plannen te presenteren. Na een presentatie geven de andere deelnemers hun feedback en stellen vragen stellen, waarna zij hun eigen projectideeën presenteren en op hun beurt weer feedback ontvangen van de deelnemers en trainers.

4 Ideeën voor experimenten 4

Activiteit

90 min. *(toegevoegd)*

Iedere deelnemer is ook gevraagd om na te gaan welke verbindingen er mogelijk zijn met de andere plannen en ideeën. De tweede helft van deze oefening wordt gebruikt om mogelijke verbindingen te bespreken en afspraken te maken over een verdere uitwerking.

De deelnemers zoeken elkaar op in twee- of drietallen om een samenwerking te bespreken. Zij wisselen van groepjes als zij tot verdere afspraken gekomen zijn om met anderen te spreken over een mogelijke samenwerking. Wanneer een deelnemers alle afspraken al heeft kunnen maken sluit hij aan bij een ander groepje om te luisteren en mee te denken. Of gebruikt de tijd om al een verdere uitwerking te maken.

5 Terugblikken op de training

Presentatie

15 min. *(oorspronkelijk 10 min)*

Elke keer dat we deze training gaven, vroegen we een van onze programmapartners om gedurende de week foto's te maken. Na de vierde dag maakte deze persoon een selectie uit de foto's en drukte daarmee het traject van de afgelopen week in beelden uit. Deze foto's werden vervolgens op muziek gezet. Tijdens deze laatste reflectiesessie bekijken de deelnemers de presentatie in stilte. Daarna is er tijd voor een korte bespreking en voor reflectie.

6 Hooggespannen verwachtingen

Activiteit

15 min.

Doel

Mensen laten terugdenken aan hun verwachtingen met betrekking tot de training en of deze ook zijn uitgekomen

Benodigde hulpmiddelen

De vier flip-overvellen met de verwachtingen van de deelnemers aan het begin van de training; stickers in twee verschillende kleuren

Inrichting van de ruimte

De vier flip-overvellen op verschillende plekken in de ruimte

Wat gaat er gebeuren?

De trainer vraagt de deelnemers om de ruimte door te gaan en op de verschillende post-its stickers te plakken waarmee zij hun mening aangeven. Zij moeten de volgende kleuren opplakken:

- Groen als de verwachting op de post-it uit is gekomen
- Geel als deze niet is uitgekomen

De hele groep bekijkt vervolgens alle flip-overs en bespreekt in hoeverre de training heeft voldaan aan hun verwachtingen en doelstellingen.

7 Ingepakte cadeaus

Laatste oefeningen en reflecties
45 min.

Doel

De deelnemers laten nadenken over wat zij hebben geleerd.

Benodigde hulpmiddelen

Voldoende ingepakte cadeautjes, zodat iedere deelnemer er eentje krijgt. Aan de deelnemers moet, voorafgaand aan de training, worden gevraagd om per persoon één cadeautje mee te brengen naar de training. De cadeautjes worden gebruikt tijdens deze activiteit.

Inrichting van de ruimte

Open ruimte met de cadeaus op de grond in het midden van de ruimte. Stoelen in een kring

Wat gaat er gebeuren?

Iedereen komt naar voren en kiest één van de cadeaus uit.

Vervolgens gaat iedereen terug naar zijn of haar plek en opent hij of zij het cadeau. Dan moet iedere deelnemer uitleggen waarom dit cadeau het perfecte cadeau voor hem of haar is door te zeggen: "Dit is het perfecte cadeau voor mij omdat...".

8 Ik ben blij dat je er was omdat

Laatste oefeningen en reflecties
45 min.

Doel

Op een positieve manier afscheid nemen

Benodigde hulpmiddelen

Geen

Inrichting van de ruimte

Lege ruimte

Wat gaat er gebeuren?

Alle deelnemers staan in een kring.

De trainer richt zich tot de persoon rechts naast hem of haar en zegt: "Ik ben blij dat je er was omdat..." en dan moet hij of zij een positieve persoonlijke opmerking maken over de bijdrage die deze persoon heeft geleverd aan de training. De persoon tot wie de opmerking was gericht, moet dan luid en duidelijk zeggen: "Daar heb je helemaal gelijk in". Hij of zij richt zich vervolgens tot de persoon rechts van hem of haar en doet hetzelfde. De activiteit gaat door totdat iedereen een positieve opmerking heeft ontvangen en deze heeft geaccepteerd.

De trainer bedankt dan alle deelnemers voor hun bijdrage en zegt: "Geef jezelf een groot applaus".

Opmerkingen voor trainers

Over het algemeen vinden mensen het lastig om positieve feedback te accepteren. Controleer of de zin 'Daar heb je helemaal gelijk in' door iedereen wordt uitgesproken.

"Het was zo fijn en belangrijk om de week af te sluiten met dit gebaar van waardering. Echt iedereen is belangrijk geweest voor de groep."

Gerda Maiwald, Bundesakademie für Kulturelle Bildung Wolfenbüttel (Duitsland)

Extra oefeningen

1 De brug oversteken

Opwarmoefening

20 min.

Doel

Een sterke band creëren binnen de groep.

Benodigde hulpmiddelen

Afplaktape

Inrichting van de ruimte

Overzichtelijke open ruimte met twee parallel lopende lijnen die zich op 30 cm van elkaar bevinden.

Wat gaat er gebeuren?

Verdeel de deelnemers in twee groepen. Aan het uiteinde van de twee lijnen staat iedere groep in een rij achter elkaar opgesteld (de 'brug'). De groepen staan met de gezichten naar elkaar toe. Vertel de deelnemers dat hun taak is om van plek te wisselen zonder van de brug af te vallen. Ze mogen niet buiten de lijnen stappen. Als iemand buiten de lijnen stapt – dus van de brug valt – moet iedereen weer in zijn rij gaan staan en begin het spel opnieuw. Vertel de deelnemers dat zij vijf minuten de tijd hebben om deze taak te voltooien. Het eerste team dat iedereen over de brug heeft gekregen, is de winnaar. Als de deelnemers de taak na vijf minuten nog niet hebben voltooid, zeg dan tegen hen dat zij naar hun eigen kant van de brug moeten gaan en een strategie moeten ontwikkelen. Laat hen na enkele minuten weer beginnen en geef hen weer een paar minuten de tijd om het te proberen.

Blik met de hele groep terug op de ervaring aan de hand van vragen zoals:

- Hoe voelde je je bij de activiteit?
- Vond je het lastig of moeilijk?
- Was het lastig om de balans te vinden tussen de noodzaak tot samenwerken en de noodzaak om tegen elkaar te strijden?

2 Rug-aan-rug tekenen

Oefening

40 min.

Doel

Communicatievaardigheden en -strategieën ontdekken en aanleren; leren samenwerken; alternatieve manieren ontdekken om een verhaal te creëren en te interpreteren; ontdekken hoe mensen leren

Benodigde hulpmiddelen

Standaard wit papier (A4), ansichtkaarten of afbeeldingen uit tijdschriften, potloden, klemborden voor de helft van de deelnemers

Inrichting van de ruimte

Evenveel stoelen als deelnemers (twee aan twee met de ruggen tegen elkaar geplaatst)

Wat gaat er gebeuren?

De deelnemers worden in tweetallen verdeeld en gaan met de ruggen naar elkaar toe zitten. De trainer geeft één persoon van elk tweetal een ansichtkaart. Deze personen moeten de ansichtkaart enkele minuten bestuderen zonder iets ervan met hun partner te delen. De andere persoon krijgt een vel papier en een potlood. De trainer legt uit dat zij als tweetal tien minuten de tijd hebben om de ansichtkaart de 'reconstrueren'. Er mag echter alleen een verbale omschrijving worden gegeven, waarbij de ene partner het tafereel aan de ander beschrijft, zonder de ansichtkaart te laten zien.

Na maximaal 15 minuten beëindigt de trainer de oefening en vraagt hij of zij aan de beschrijver en de tekenaar om de ansichtkaarten en de tekeningen in te leveren, zonder dat ze deze aan elkaar laten zien. Vervolgens geeft de trainer de observator uit de vorige ronde een nieuw vel papier en een potlood. De tekenaar uit de vorige ronde krijgt een van de zojuist getekende afbeeldingen (dus niet de originele afbeelding). De rollen zijn nu omgedraaid en de twee moeten dezelfde instructies volgen als in de vorige ronde. De één vertelt de ander wat hij of zij op de afbeelding ziet, zodat de ander dit kan natekenen op een nieuw vel papier. De trainer geeft tussen de 10 en 15 minuten gelegenheid om de nieuwe afbeelding te beschrijven en te tekenen.

Intussen legt de trainer de originele afbeeldingen op enkele tafels klaar. Wanneer de tekenaars en de beschrijvers klaar zijn, mogen zij de tekeningen aan elkaar laten zien. Vervolgens gaan ze samen op zoek naar de originele afbeelding en leggen hun tekeningen ernaast. Iedereen kan nu bekijken hoe alle anderen het hebben gedaan. De trainer laat de groep nu bij elkaar komen in de kring en laat hen nadenken over wat zij hebben geleerd.

Blik met de hele groep terug op de ervaring aan de hand van vragen zoals:

- Wat hielp jou als tekenaar het meest?
- En wat het minst?
- Hoe heb je als beschrijver de inhoud van de afbeelding overgebracht?

Heb je tijdens het proces je strategie gewijzigd of ben je doorgedaan op de manier waarop je bent begonnen?

3 Internationale uitwisseling

Presentatie

25 min. *(oorspronkelijk oefening 3 op dag 4)*

In deze presentatie wordt bekeken hoe internationale uitwisselingsprogramma's een bijzonder waardevolle bijdrage kunnen leveren aan de ontwikkeling van jongeren op het gebied van diversiteit en interculturaliteit.

Een dergelijke presentatie is minder relevant voor deze training, maar kan misschien ingezet worden als mensen projecten op willen zetten, bijvoorbeeld in financieringsstructuur en fonds. Kan lokaal, nationaal, interregionaal en/of internationaal georiënteerd zijn.

Geproduceerd door de Duitse Bundesvereinigung Kulturelle Kinder- und Jugendbildung (BKJ) en de internationale stichting Creativity, Culture and Education (CCE) in samenwerking met diverse Europese partners. Gefinancierd door Stiftung Mercator en ondersteund door de Europese Unie in het kader van het Erasmus+-programma 'Youth in Action'. 2019

De Nederlandse vertaling is gefinancierd door het Landelijk Kennisinstituut Cultuureducatie en Amateurkunst (LKCA). 2020

De aanpassing van de training naar de huidige opzet is tot stand gekomen dankzij inzet van Mocca, Cultuurschakel, en LKCA. 2020

Deze training geeft slechts de mening van de auteur weer. De Europese Commissie is niet verantwoordelijk voor enig gebruik van de informatie in deze training.

Vrij hergebruik als Open Educational Resource (OER) is toegestaan en aanbevolen.

Deze training is beschikbaar onder een Creative Commons Naamsvermelding-GelijkDelen 4.0 Internationaal-licentie (CC BY-SA 4.0).

Verwijs hier als volgt naar: "Europe in Perspective. Transnational Training on Diversity in Cultural Learning" door de Bundesvereinigung Kulturelle Kinder- und Jugendbildung (BKJ; Bondsvereniging voor Cultureel kinder- en jeugdonderwijs) en Creativity, Culture and Education (CCE), Licentie: CC BY-SA 4.0.

Contact: info@bkj.de

Je kunt de licentieovereenkomst hier vinden: <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.de> | De training kun je hier vinden: <https://europe-in-perspective.eu>